

*Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Харківська державна академія культури
Кафедра режисури*

**Світлана Шумакова
Сергій Гордєєв**

**Кваліфікаційна магістерська робота.
Науково-дослідницькі пошуки**

**Навчальний посібник
для здобувачів ступеня вищої освіти
«Магістр»**

*Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Харківська державна академія культури
Кафедра режисури*

**Світлана Шумакова
Сергій Гордєєв**

**Кваліфікаційна магістерська робота.
Науково-дослідницькі пошуки**

**Навчальний посібник
для здобувачів ступеня вищої освіти
«Магістр»**

**У 2 частинах
Частина 1**

**Харків
2025**

УДК 378.022.091.33 – 027.22:792](075.8)

Ш96

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 10 від 27 лютого 2025 р.)

Рецензенти:

Світлана ОСАДЧА, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри історії музики та музичної етнографії ОНМА ім. А. В. Нежданової;

Олександр ШИЛО, доктор мистецтвознавства, професор кафедри образотворчого та декоративного мистецтва ХНУБА;

Антоніна КІКОТЬ, доктор культурології, професор кафедри майстерності актора ХДАК.

Автори:

Світлана ШУМАКОВА, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури ХДАК;

Сергій ГОРДЕЄВ, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри режисури ХДАК.

Шумакова, С., Гордєєв, С.

Ш96 **Кваліфікаційна магістерська робота. В 2 ч. Ч. 1. Науково-дослідницькі пошуки** : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» / Світлана Шумакова, Сергій Гордєєв; М-во культури та стратегічних комунікацій України, Харків. держ. акад. культури, Каф. режисури. – Харків : ХДАК, 2025. – 101 с.

Навчальний посібник призначено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, денної та заочної форм здобуття освіти, відповідно до режисерського та акторського напрямку фахової підготовки випускової кафедри режисури ХДАК. Посібник надає уявлення відносно формування логіки та інструментарію науково-дослідницьких пошуків з проблематики професійної сфери, розробці методології дослідження в рамках виконання здобувачем наукової частини кваліфікаційної магістерської роботи.

Конкретизуються зміст здійснення і вимоги до оформлення результатів наукових пошуків та захисту наукової компоненти кваліфікаційної магістерської роботи. Окрема увага приділяється її методологічному наповненню: підходам і методам аналітики проблем царини сценічного мистецтва, формуванню концептуально-наукового апарату дослідження й особливостям науково-дослідницького процесу.

УДК 378.022.091.33 – 027.22:792](075.8)

©Харківська державна академія культури, 2025 р.

© Шумакова С., 2025 р.

© Гордєєв С., 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. КВАЛІФІКАЦІЙНА ФОРМА В НАУЦІ	
1.1. Поняття науки та наукового дослідження. Науково-дослідницькі форми	9
1.2. Наукова етика	10
1.3. Кваліфікаційна робота – науково-дослідницька розвідка й творча розробка	12
1.4. Виокремлення досліджуваної проблематики. Наукове керівництво	14
1.5. Календарна прогностика поступу дослідження	17
1.6. Визначення теоретико-методологічного підґрунтя дослідження обраної проблематики. Науково-дослідницька робота	18
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ І СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	
2.1. Структура роботи. Вступ як ключова компонента з науковим апаратом дослідження	23
2.2. Побудова дослідницької методології: наукові методи	27
2.3. Оформлення результатів наукового дослідження	35
2.4. Принципи цитування	38
2.6. Висновки	39
2.7. Бібліографія дослідження	40
2.8. Додатки	40
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТ	
3.1. Оформлення кваліфікаційної роботи	42
3.2. Мова і стиль	45
3.3. Типові помилки	46
3.4. Складові процедури захисту. Передзахист	47
3.5. Рецензування. Внутрішня і зовнішня рецензії	50
3.6. Плагіат	51
3.7. Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи	53
3.8. Оформлення презентації	55
3.9. Захист кваліфікаційної роботи перед ЕК	57
3.10. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	58
ЛІТЕРАТУРА	60

ДОДАТКИ	64
<i>Додаток А.</i> Зразок заяви на затвердження теми кваліфікаційної роботи	64
<i>Додаток Б.</i> Зразок оформлення титульного аркуша	65
<i>Додаток В.</i> Зразок завдання та календарного плану роботи	66
<i>Додаток Д.</i> Зразок побудови змісту кваліфікаційної роботи	70
<i>Додаток Е.</i> Зразок змістовного наповнення вступу	72
<i>Додаток Ж.</i> Зразки бібліографічного опису літератури й Інтернет-ресурсів	76
<i>Додаток И.</i> Зразок відгуку наукового керівника	80
<i>Додаток К.</i> Зразки рецензій	81
<i>Додаток Л.</i> Зразок декларації, яку заповнює здобувач вищої освіти, для перевірки роботи в рамках антиплагіатної Інтернет-системи	83
<i>Додаток М.</i> Протоколи аналізу звіту подібності перевірки роботи в рамках антиплагіатної Інтернет-системи	85
<i>Додаток Н.</i> Зразки принципу побудови доповіді до захисту кваліфікаційної роботи	86
<i>Додаток П.</i> Тематична панорама кваліфікаційних робіт	87
<i>Додаток Р.</i> Бажані теми робіт, що пропонуються до розробки	95
<i>Додаток С.</i> Фахові періодичні видання	96
<i>Додаток Т.</i> Критерії та методики оцінки кваліфікаційної роботи	98

Посібник розроблений на підставі нормативно-правових актів і документації:

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII;
- Національна рамка кваліфікацій (в редакції постанови КМУ від 25 червня 2020 року № 519);
- «Положення про організацію освітнього процесу в Харківській державній академії культури» (затверджено вченою радою ХДАК (Протокол № 7 від 31 січня 2020 року), введеного в дію Наказом № 25 від 13 лютого 2020 року), «Порядок організації освітнього процесу за допомогою дистанційних технологій в Харківській державній академії культури» (затверджено вченою радою ХДАК (Протокол № 1 від 28 серпня 2023 року)), «Порядок проведення захисту магістерської кваліфікаційної роботи із застосуванням дистанційних технологій навчання» (затверджено вченою радою ХДАК (Протокол № 9 від 28 квітня 2024 р.)), «Положення про кваліфікаційну роботу другого (магістерського) рівня вищої освіти (затверджено методичною радою факультету сценічного мистецтва ХДАК (Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.)) (затверджено радою факультету сценічного мистецтва (Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.), засіданням кафедри (Протокол № 2 від 28 серпня 2024 р.));
- «Методичні рекомендації щодо підготовки до видання навчально-методичного забезпечення освітнього процесу» (ухвалені рішенням науково-методичної ради ХДАК (Протокол № 6 від 29 січня 2024 р.);
- «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційних комісій у ХДАК» (ухвалено рішенням вченої ради ХДАК 29 березня 2019 р. (Протокол № 8)), «Положення про систему запобігання і виявлення фактів академічної недоброчесності в наукових роботах працівників і здобувачів вищої освіти ХДАК (затверджено вченою радою ХДАК (Протокол № 11 від 25 червня 2021 р.)).

ВСТУП

Ситуація нинішніх змін в освітньому просторі, зумовивши виникнення суперечностей щодо досягнення цілей в змістовій спрямованості професійно-практичної підготовки здобувачів вищої освіти, пред'являє особливі вимоги до підсумовуючої риси освітнього процесу – кваліфікаційної роботи – як визначення ступеня оволодіння й відповідності отриманих випускником спеціальних компетентностей у світлі вимог професійного стандарту фахівця.

Інноваційною стратегією вищої школи нині вбачається, відповідно викликам сьогодення, фахова підготовка професіоналів нової генерації – висококваліфікованих і компетентних, що бездоганно ґрунтовно й досконало володіють професією. Акцент переноситься з традиційної настанови – набуття здобувачем вищої освіти спеціальних знань – на особистісну ефективність та актуальне формування його професійної конкурентоспроможності на ринку праці як фахівця, здатного маніфестувати докази своєї позиції, інтегрувати й відстоювати власну думку, приймати свідомі креативні рішення в руслі запитів часу.

Імплементацію в дійсність аргументованого викладу власних позицій та авторських інтенцій з практичної адаптації обґрунтованих стратегій і проєктів як вирішення професійних завдань у творчо-пошукову ракурсі реалізує набуття компетенцій критичного мислення й здійснення дослідницьких розвідок в рамках інтелектуальної творчості з аналітики фахових проблем з метою конструктивного втілення творчих проєктів. Кваліфікаційна робота включає творчий проєкт (постановчу експлікацію) та реалізує виявлення фахового знання в площині академічного письма і спроможності здобувача на тлі культурно-інтелектуального кругозору, набутого в процесі навчання, до критичних узагальнень як дослідницьких пошуків, невід'ємно узгоджених зі здійсненням професійного зростання в обраному фаху й самореалізації.

Актуалізація творчих проєктів кореспондується з аналізом мейнстріму сьогоднішніх процесів і трендів в поліаспектній рефлексії культурно-мистецького ландшафту сьогодення в руслі сучасних стратегій і динамізму. Відповідно, вміння здобувачів демонструвати здатність до осмислення актуальної культурно-мистецької проблематики та творчо-професійних і науково-дослідницьких пошуків є принциповою професійною якістю майбутнього фахівця.

Компетентність фахового рівня здобувача вищої освіти, що здобуває ступінь «Магістр», виявляє кореляція практичної і науко-дослідницької компонент кваліфікаційної магістерської роботи.

«Магістр» – освітній ступінь, який на основі ступеня «Бакалавр» здобувається на другому (магістерському) рівні вищої освіти, що передбачає набуття особою поглиблених знань та умінь за обраною спеціальністю, засад науково-дослідницької діяльності й фахових компетентностей відповідного рівня в рамках вирішення професійних завдань інноваційного характеру.

Підготовка кваліфікаційної магістерської роботи є завершальною стадією навчання здобувачів вищої освіти в ХДАК, *метою якої є опанування методологією творчого вирішення прикладного характеру (творчий проєкт) та розв'язання сучасних проблем наукового характеру (наукове дослідження)* на основі формування інтегральної, загальних та професійних компетентностей (відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій 7 рівня).

Кваліфікаційна магістерська робота визначає рівень професійної кваліфікації та компетентності здобувача вищої освіти як фахівця галузі сценічного мистецтва, що здобув поглиблені спеціальні теоретичні та практичні знання, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у галузі сценічного мистецтва.

Конкретизують, висвітлюючи паралельну розробку здобувачем двох напрямків – практичного і наукового – друга частина навчального посібника *«Кваліфікаційна магістерська робота. Алгоритм підготовки та захисту»* для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр».

У представленому посібнику зосереджено увагу на тематично безпосередньо пов'язаній з практичною (творчим проєктом) науковій компоненті кваліфікаційної магістерської роботи здобувача вищої освіти.

Пропонований навчальний посібник є не тільки вагомим орієнтиром для здобувачів вищої освіти щодо реалізації та ефективної організації їхньої самостійної наукової діяльності, а й відповідає фокусу на забезпечення навчального процесу навчальними матеріалами з фахової підготовки, яка виявляє освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця.

Посібник сприятиме практичному оволодінню здобувачем освіти: необхідною ерудицією в рамках інтенсивної дослідницької діяльності; методологією наукової творчості; використання комп'ютерних та Інтернет-технологій в науково-дослідницькій роботі тощо.

Посібник відповідає стратегії сучасної освіти підготовки фахівців, здатних розв'язувати комплексні спеціалізовані задачі у сфері сценічного мистецтва на основі вміння самостійно здобувати інформацію, критично її осмислювати та креативно використовувати для аналізу в розв'язанні фахових проблем і виконання проєктів.

Мета посібника – сприяти засвоєнню здобувачами вищої освіти: теоретичних понять науки та наукового дослідження; практичних основ науково-дослідницьких пошуків; підходів і методів аналітики проблем царини сценічного мистецтва; особливостей дослідного процесу; форм викладу науково-дослідницьких матеріалів; принципів наукової етики тощо.

Відповідно до поставленої авторами мети, посібник структурований за розділами, зміст яких допоможе здобувачу вищої освіти в логічній послідовності скласти повну уяву щодо наукового дослідження.

Запропонований посібник узагальнює й систематизує уявлення щодо організації науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти, виконання *наукової компоненти кваліфікаційної магістерської роботи* (далі в тексті – кваліфікаційної роботи) та її захисту.

РОЗДІЛ 1

КВАЛІФІКАЦІЙНА ФОРМА В НАУЦІ

1.1. Поняття науки та наукового дослідження. Науково-дослідницькі форми

У науковому середовищі розрізняють кваліфікаційну та науково-дослідницьку форми представлення результатів наукового дослідження.

Кваліфікаційна форма представлення наукових результатів дослідження дозволяє автору отримати документ, що підтверджує рівень його наукових компетенцій. У цьому випадку дослідження оформлюється у вигляді випускної кваліфікаційної роботи. Оцінюються основні результати праці дослідника, підтверджується проходження певного етапу навчання та присуджується йому ступінь «Магістр».

Науково-дослідницькі форма ділиться на підвиди:

- усний виклад;
- публікації в наукових виданнях;
- комп'ютерні версії.

Різниця вищезазначених форм представлення результатів наукових досліджень полягає в тому, що вони оформлюється для виступу перед аудиторією, презентації або друку.

Наукова публікація (лат. – *publicato* – оголошую всенародно, виявляю) – це робота, створена в результаті наукових досліджень, теоретичних узагальнень, зроблених в рамках наукового методу. Це доведення інформації до спільноти за допомогою ЗМІ та розміщення в наукових друкованих виданнях. Наукова публікація призначена для інформування вчених, дослідників і фахівців про останні досягнення в різних областях науки. Наукова робота не вважається завершеною, поки вона не опублікована.

Головними вимогами, що пред'являються до наукової роботи, вважаються: лаконічність, послідовність і логічність викладу, структурування матеріалу, наявність висновків. Важливо використовувати науковий стиль викладу і лексику для обраної предметної області.

Стандартні форми наукової публікації діляться на науково-дослідні та джерелознавчі. До основної науково-дослідницької групи наукових публікацій відноситься:

- монографія – наукова праця у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї теми або декількох, тісно пов'язаних між собою (належить одному або декільком авторам). Такий вид публікації містить

систематичний виклад основних даних наукової праці найчастіше використовується як форма публікації при написанні дисертації на здобуття докторського ступеня;

- науковий реферат (автореферат) – короткий виклад автором змісту наукового дослідження дисертаційної роботи перед поданням її до захисту;
- інформативний реферат – короткий письмовий виклад змісту наукової роботи про останні досягнення та здобутки в галузі;
- методичні розробки / рекомендації – допоміжна інформація, що визначає план викладу результатів наукових досліджень в конкретній галузі;
- тези доповідей, а також матеріали наукової конференції (неперіодичний збірник підсумків конференції, доповідей, рекомендацій та рішень) – коротко сформульовані ключові наукові ідеї по темі дослідження;
- наукова стаття – це публікація, присвячена тематиці наукового дослідження, що має цілісний і закінчений вигляд, метою якої є відображення наукових результатів, що вимагають розгорнутої аргументації. Стаття може містити новаторські результати теоретичного, аналітичного та експериментального дослідження одного або декількох авторів;
- депонування – публікація результатів наукового дослідження в глобальній інформаційній мережі з метою надання до нього вільного доступу на некомерційній основі або ж передача їх на зберігання в спеціалізовані сховища.

1.2. Наукова етика

Етика (грец. *Etika*, від *ethos* – звичай, вдача, характер) – філософська дисципліна, що вивчає мораль, моральність. У сфері сучасної наукової діяльності етика вивчає специфіку моральних взаємин як усередині самого наукового співтовариства, так і між наукою та суспільством в цілому, визначаючи звід цінностей, норм і правил.

Найважливіший принцип етики наукового співтовариства покликаний орієнтувати дослідника на новизну наукового знання. Дійсно, адже наука перманентно розвивається за рахунок збільшення та оновлення знання. Здобуте нове знання повинно бути істинним, бо саме цінність істини визначає суть будь-якої наукової діяльності. Всі члени наукового співтовариства, незважаючи на свої заслуги і положення в суспільстві, рівні перед істиною,

адже науковий результат єдиний для всіх. У цьому суть наукового методу пізнання. Саме тому вчений не потребує будь-якого контролю над своєю діяльністю, він керується лише професійною честю та совістю. Якщо при проведенні наукової роботи прогноз дослідника не виправдався, ні в якому разі не коригуються результати науково-дослідної роботи для виправдання первісної гіпотези.

У повсякденній науковій діяльності часом непросто відразу оцінити істинність отриманого результату. Постійний сумнів у правильності власних висновків визначає відповідальність вченого за достовірність отриманих даних, його сумлінність. Уміння критично проаналізувати результати власного дослідження та неупереджено оцінити досягнення своїх колег є найбільш характерною рисою більшості сучасних вчених.

У сучасній суспільній свідомості наука – не тільки двигун прогресу, а й суддя вищої категорії. При цьому дотримання принципів етики в науковій діяльності – необхідна умова для збереження довіри суспільства до наукових досягнень.

Наукова робота з отримання нових фактів і знань завжди спирається на попередні результати, що, з одного боку, обумовлює обов'язкову поінформованість дослідника про більш ранні розробки, а з іншого – включення використаних публікацій до списку цитованої літератури. Необхідність посилань породжує специфічні етичні проблеми.

До поширених і одних з найбільш серйозних етичних проступків у сфері дотримання авторського права вважається плагіат (від лат. *plagio* – викрадаю) – умисне привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва, винахід або раціоналізаторську пропозицію (повністю або частково). Попри те, що звинувачення в плагіаті може завдати шкоди репутації дослідника, плагіат в останні роки набуває все більшого поширення (докладніше про плагіат та академічну доброчесність – див. однойменний підпункт посібника).

Наукова компонента кваліфікаційної магістерської роботи має бути виконана здобувачем вищої освіти самостійно, без ознак плагіату.

Здобувачу вищої освіти необхідно пам'ятати, що саме він особисто відповідає за виконання, оформлення та захист кваліфікаційної роботи, дотримання принципів академічної доброчесності.

1.3. Кваліфікаційна робота – науково-дослідницька розвідка й творча розробка

Кваліфікаційна робота є завершальним етапом дослідницької діяльності та свідченням здатності *здобувача ступеня вищої освіти «Магістр» до ефективного ведення наукового пошуку, оволодіння методами наукового пізнання та вирішення наукових завдань з аналізу фахової проблематики, формулювання особистих дослідницьких поглядів на проблему.*

Кваліфікаційна робота повинна являти собою оригінальне, авторське, закінчене наукове дослідження з проблематики сценічного мистецтва, яке має внутрішню єдність та містить осмислений матеріал й обґрунтовані узагальнення та висновки, які пропонуються до захисту на засіданні Екзаменаційної комісії (ЕК).

Кваліфікаційна робота – науково-дослідницька розвідка й творча розробка, яку здобувач вищої освіти здійснює під науковим керівництвом (досвідченого викладача кафедри режисури або кафедри акторської майстерності) з метою продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації, уміння розв’язувати конкретні науково-практичні завдання напевному рівні професійної компетенції.

Робота починається з вибору теми, ухвалення та затвердження її на засіданні кафедри режисури ХДАК. Разом із темою затверджується й кандидатура наукового керівника кваліфікаційної роботи.

Науково-дослідницька робота здобувача вищої освіти в межах кваліфікаційної роботи має на меті глибоке й цілісне осмислення фахової проблеми та формування навичок дослідницької діяльності.

Завданнями є:

- практично застосувати теоретичні знання для розв’язання поставлених завдань;
- розкрити сутність та логіку науково-дослідного пошуку;
- набути науково-дослідницьку компетентність.

Принципами написання кваліфікаційної роботи є:

- визначення теоретико-методологічного підґрунтя дослідження обраної здобувачем вищої освіти проблемисценічного мистецтва;
- поглиблення й розширення знань щодо явищ, процесів історії та теорії сценічного мистецтва, особливостей творчості видатних майстрів сцени;
- відбиття провідних творчих досягнень у сфері театральної культури.

Алгоритм виконання кваліфікаційної роботи:

- вибір теми та її затвердження;
- визначення мети та розробка завдань;
- складання поетапного плану виконання роботи;
- опрацювання обраних до розгляду літературних джерел;
- збір фактичного матеріалу та його обробка;
- послідовне написання розділів основного тексту роботи з дотриманням вказівок наукового керівника;
- усунення згідно зауважень наукового керівника недоліків оформлення кваліфікаційної роботи за сучасними вимогам;
- отримання на виконану роботу відзиву наукового керівника;
- зовнішнє і внутрішнє рецензування кваліфікаційної роботи;
- проходження перевірки кваліфікаційної роботи та отримання протоколів аналізу, згенерованих Системою виявлення і запобігання плагіату, й допущення до її захисту;
- складання доповіді до захисту кваліфікаційної роботи;
- створення презентації кваліфікаційної роботи з метою суттєвого підвищення рівня аргументованості, виразності авторської думки (за бажанням);
- проходження процедури передзахисту;
- подання на кафедру завершеної кваліфікаційної роботи, зброшурованої у твердій палітурці й записаної на електронному носії;
- захист кваліфікаційної роботи на засіданні Екзаменаційної комісії.

Кваліфікаційна робота, що подається до захисту, повинна демонструвати вміння автора логічно, стисло й аргументовано викладати досліджуваний матеріал та передбачає:

- визначення теоретико-методологічних основ обраного наукового дослідження;
- систематизацію, поглиблення та розширення теоретичних і практичних знань щодо проблематики сценічного мистецтва, їх реалізацію у вирішенні певних науково-дослідних завдань;
- узагальнення результатів дослідження та обґрунтування висновків;
- опанування навичками ефективної дослідницької розвідки й освоєння методів наукового аналізу проблем культурно-мистецької сфери.

Підготовка кваліфікаційної роботи – складний творчий процес, для здійснення якого важливо мати уявлення про методи наукового аналізу, оскільки на початковому етапі наукової роботи у здобувача вищої освіти виникає найбільше питань стосовно цього. Головним чином, є проблеми з обрання методів наукового пізнання, визначення напряму здійснюваного аналізу. Відповідно до цього, у запропонованому посібнику в якості суттєвого об'єкта розгляду постають питання, пов'язані з методами наукових досліджень та роботою над рукописом кваліфікаційної роботи, й цьому приділяється основна увага.

Стосовно окреслення вимог до наповнення кваліфікаційної роботи як завершеного наукового дослідження, яке має внутрішню єдність, сукупність висновків і пропонується для публічного захисту, то вона повинна містити: *по-перше, критичний аналіз літературних джерел та їх узагальнення; по-друге, опис розглянутих фактів /явищ; по-третє, отримані результати дослідження – авторські висновки, що викладаються лаконічно, ґрунтуючись на власних міркуваннях щодо досліджуваної теми.*

Основні результати кваліфікаційної роботи, які виносяться на захист, повинні бути представлені у **двох публікаціях – наукових статтях / тезах доповідей на науково-практичних конференціях.**

Слід звернути увагу, що процес підготовки кваліфікаційної роботи висвітлюється в календарному плані (докладніше про це – в однойменному параграфі посібника).

1.4. Виокремлення досліджуваної проблематики

Вибір теми кваліфікаційної роботи має принципове значення, її вдале формулювання уточнює проблему дослідження, окреслює його межі, конкретизує задум.

Практика свідчить, що вдалий вибір теми суттєво сприяє успішному її розкриттю. Під темою кваліфікаційної роботи прийнято розуміти головне, те, що саме вона розкриватиме. Істотну допомогу у виборі теми надає ознайомлення з аналітичними оглядами та статтями в спеціальній періодиці з певної проблематики стосовно сучасного стану наукових і практичних досягнень у галузі обраної здобувачем вищої освіти проблематики.

Доцільно, щоб вибір теми відбивав сферу інтересів здобувача вищої освіти з метою систематизації знань щодо неї та застосування їх у майбутній фаховій діяльності. Вибір спільно з науковим керівником досліджуваної теми

визначається, виходячи з близької, зрозумілої здобувачу вищої освіти проблематики, накопичених ним знань, практики, досвіду, професійних компетенцій. У процесі вибору теми слід враховувати, який саме фактичний матеріал аналізуватиметься в роботі.

Здобувач вищої освіти повинен мати уявлення про те, у чому саме полягає зміст майбутньої кваліфікаційної роботи й сутність покладених в її основу питань, актуальність, новизна і практична цінність дослідження, крім того, мета роботи й завдання, що сприятимуть їх досягненню, та передбачувані результати.

Науковий керівник направляє здобувача вищої освіти, допомагаючи йому оцінити можливі варіанти наукового пошуку, але остаточний **вибір проблематики кваліфікаційної роботи – завдання самого здобувача вищої освіти**, який є автором і відповідає за вибір досліджуваних позицій, достовірність отриманих результатів та їх фактичну точність, дотримання академічної доброчесності.

Здобувач вищої освіти має право на власну точку зору щодо спрямування дослідження через обґрунтування доцільності свого вибору. Вільний вибір теми дозволяє реалізувати індивідуальні наукові інтереси здобувача вищої освіти, своєрідність його підходу до вивчення і вирішення науково-дослідної проблеми. Такий вибір може бути ініційований і зацікавленістю здобувача вищої освіти щодо певного майбутнього фахового напрямку.

Тема кваліфікаційної роботи обов'язково повинна бути чітко сформульованою, визначати суть досліджуваної проблеми та відповідати проблематиці сфери сценічного мистецтва

Наукове керівництво

На початку першого року магістратури випусковою кафедрою затверджується для кожного здобувача вищої освіти науковий керівник, який контролює процес виконання кваліфікаційної роботи протягом усього терміну. Науковий керівник призначається за рішенням кафедри режисури з урахуванням побажання здобувача, й у процесі роботи керівник може змінитися.

До обов'язків наукового керівника входить:

- допомога здобувачу вищої освіти у виокремленні досліджуваної проблеми, формулюванні теми кваліфікаційної роботи;
- роз'яснення з приводу розробки обраної теми та побудови структури

- науково-дослідницької роботи;
- надання пояснень щодо систематизації джерельної бази дослідження та викладу історіографії теми;
  - консультації стосовно обробки здобувачем вищої освіти досліджуваних теоретичних та емпіричних матеріалів у фокусі формування логіки дослідницьких розвідок та науково-дослідницького інструментарію, побудови системи аналітичних процедур;
  - поглиблені роз'яснення з приводу окреслення наукового апарату та релевантної методології дослідження здобувача;
  - супроводження роботи уточнювальними певні аспекти дослідження консультативно-директивними вказівками;
  - контроль за ходом виконання кваліфікаційної роботи, надання рекомендацій відносно апробації дослідження;
  - підготовка відгуку з умотивованим висновком про можливість допуску кваліфікаційної роботи до захисту.

Обов'язково здобувач вищої освіти повинен узгодити формулювання назви кваліфікаційної роботи з науковим керівником.

На відповідному засіданні кафедри у кожному конкретному випадку обговорюється обрана здобувачем вищої освіти тема наукового дослідження, а саме: її актуальність, відповідність паспорту спеціальності та кваліфікації, що набуває випускник.

Після внесення до протоколу засідання кафедри режисури ХДАК точного визначення теми роботи здобувач вищої освіти оформлює **Заяву на її затвердження** на ім'я завідувача випускної кафедри (*Додаток А*).

У процесі виконання кваліфікаційної роботи тема може уточнюватися або навіть зовсім змінюватися. Усі зміни в обов'язковому порядку узгоджуються з науковим керівником та затверджуються на черговому засіданні випускної кафедри.

Кафедра режисури забезпечує здобувачів вищої освіти методичними рекомендаціями щодо підготовки кваліфікаційної роботи та здійснює контроль за станом і строками її виконання.

Щоб уникнути помилок та зайвої роботи здобувачу вищої освіти потрібно регулярно звертатися до наукового керівника для обговорення всіх виникаючих питань, усіх поглядів на той чи інший аспект досліджуваної проблеми в процесі її аналізу, авторських аргументів чи обґрунтованості позицій та ін.

1.5. Календарна прогностика поступу дослідження

На початковому етапі роботи ключовим її елементом є формування автором концептуального бачення свого дослідження, тобто принципового розуміння суті обраної теми в руслі виокремлення можливих шляхів досягнення мети дослідження й вирішення поставлених завдань, з'ясування своєї позиції з маловивчених і дискусійних питань обраної теми.

Майбутнє дослідження зумовлює підбір та попередній розгляд і аналіз фахової літератури з метою визначити, в яких напрямках здійснювалось наукове вивчення обраної проблематики і на яких аспектах слід зупинити свою дослідницьку увагу. Дослідження зумовлюється всебічним осмисленням певного фактичного матеріалу.

Тож, опрацювання здобувачем вищої освіти матеріалів за обраною темою (розгляд раніше здійснених наукових пошуків) дозволяє побудувати поступову систему власних позицій автора та обрати конкретні напрями аналізу предметасвого дослідження. Бо вже здійснене науковцями вивчення досліджуваної теми відтворює всю палітру її аналізу. Відповідно, здобувач вищої освіти має наголосити на тих аспектах, які на сучасному етапі потребують теоретичного обґрунтування.

Для реалізації свого дослідницького пошуку здобувач повинен сформулювати *зміст роботи*, який складатиметься з *орієнтовних запитань, що виносяться до розгляду в межах дослідження*, як певні етапи вивчення обраної теми.

Складання змісту кваліфікаційної роботи – творчий процес, який потребує аналітичної роботи здобувача вищої освіти. Можливе створення кількох варіантів, а потім обирається найбільш вдалий.

Таким чином, увага акцентується на тому, які саме змістові складові – розділи та підрозділи – передбачаються у структурі кваліфікаційної роботи. Це суттєво допоможе організувати весь процес, визначити ключові питання, які слід розглянути, та послідовність їх розв'язання.

Рекомендується формувати робочу чернетку – максимально розгорнутий варіант змісту кваліфікаційної роботи – уже під час попереднього вивчення джерел. До того ж, крім ключових питань, визначаються уточнювальні питання та певний фактичний матеріал.

Остаточний варіант змісту кваліфікаційної роботи має забезпечувати її єдність і складатися з двох або трьох чітко сформульованих основних розділів та підрозділів, які розкривають суть обраної теми, основне її змістовне наповнення. Назви розділів не повинні виходити за межі дослідження і повторювати назву самої роботи.

На певному етапі тема дослідження може зазнати уточнень, а його завдання, як правило, отримують більш чітке спрямування.

Визначений здобувачем вищої освіти зміст роботи обговорюється з науковим керівником, корегується та затверджується.

Крім цього, складається **календарна орієнтація**, що передбачає сам хід підготовки роботи (*Додаток В*). Передбачувана поступовість сприяє досягненню систематичності та набуттю планомірного характеру в роботі – необхідної умови цілеспрямованої ефективної праці.

Таким чином, у плані закладаються основні структурні елементи роботи. Саме чітка організованість і системність уможлиблює виконання науково-дослідницької роботи. Тож, аби правильно визначити вектори дослідження та необхідний час, потрібно скласти календарний план роботи, в якому прописуються терміни всіх етапів підготовки кваліфікаційної роботи. Доцільно вести робочий щоденник, в який записуватимуться думки, що виникли в ході роботи, те, що потрібно допрацювати, перевірити або виправити.

Календарна орієнтованість є обов'язковою для виконання дослідницької роботи здобувачем вищої освіти та її контролю з боку наукового керівника.

У календарних межах визначаються терміни написання окремих розділів та підрозділів кваліфікаційної роботи. Разом із тим, позначається фахівець-консультант із теми до кожного розділу роботи (Додаток В).

При розробці календарної прогностики слід керуватись таким:

- спочатку проводиться пошук та аналіз раніше здійснених науковцями досліджень за обраною темою, уточнюються методи аналізу та напрямки наукових пошуків;

- далі здійснюється змістовий добір та обробка зібраних матеріалів, їх аналіз в обраному здобувачем вищої освіти дослідницькому контексті;

- на завершення систематизується весь матеріал тексту роботи, здійснюється необхідне змістове редагування й корегування, що потребує доволі значного часу, який слід свідомо планувати.

1.6. Визначення теоретико-методологічного підґрунтя дослідження обраної проблематики. Етапи проведення науково-дослідницької роботи

Проведення науково-дослідницької роботи повинне мати продуману структуру, дослідницьку логіку її здійснення, що є обов'язковим.

Традиційно вважається, що вирішальним і трудомістким етапом виконання кваліфікаційної роботи є початковий, який задає загальні орієнтири дослідження та очікувані результати

Перший етап, що поєднує принципово важливі складові, починається з формулювання теми, закінчуючись фокусом і визначенням конкретних методів дослідження.

Тема і методи дослідження – це початкова та кінцева ланки, на основі яких здійснюється науковий пошук. Разом із тим, визначаються: *проблема, об'єкт і предмет, мета і завдання*, – принципово важливі елементи роботи, що формують **науковий апарат дослідження**, який регулює дослідницький процес і отримані результати. (У підпункті «Оформлення вступу» детально розкривається, як саме формулюється мета й завдання, об'єкт та предмет кваліфікаційної роботи).

Визначення досліджуваної проблеми – це здебільшого досить складне завдання. У широкому розумінні **наукова проблема – це об'єктивне протиріччя між існуванням факту та відсутністю його науково-теоретичного осмислення й висвітлення в науковому дискурсі**.

У рамках кваліфікаційної роботи вирішується проблема недостатньої наукової вивченості обраної теми, що й буде поступово здійснюватися автором у ході дослідження.

Основною складовою першого етапу роботи є формування інформаційно-джерельної бази дослідження. Відтак на самому початку роботи, як зазначалося вище, постає **завдання систематизації джерельної бази дослідження**.

Джерельна база та фактуальні матеріали (конкретні факти) дослідження

Аналітичний огляд літературних джерел зумовлює зміст та навіть обрання методів дослідження. Ознайомлення з опублікованими за обраною темою науковими працями починається відразу після розробки задуму дослідження, котрий і знаходить своє відображення в темі. Це дає змогу більш цілеспрямовано шукати літературні джерела за обраною темою і краще опрацювати матеріал, опублікований у наукових працях, бо *підґрунття щодо основних питань майже завжди закладене в попередніх дослідженнях*.

Ефективний аналіз джерельної бази здійснюється на основі виокремлення із загальних пошуків **актуальних наукових розвідок**, фактографії фахових періодичних видань, конструктивного контенту тематично узгоджених електронних джерел, публікацій з професійної тематики в пресі, що формує бібліографію кваліфікаційної роботи (та в подальшому оформлення Списку використаних джерел дослідження) з опрацювання обраної теми.

Особливу увагу необхідно приділити науковим, періодичним та Інтернет-виданням останніх п'яти років.

Необхідно проведення консультацій з питань опрацювання теми та бібліографії кваліфікаційної роботи з науковим керівником здобувача вищої освіти та бібліографами ХДАК в руслі оптимізації пошуків актуальних наукових робіт в галузі досліджуваної здобувачем проблематики.

За основним змістом розділів кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти збирає матеріали дослідження в різноаспектних напрямках вивчення і необхідного опрацювання (в ході науково-дослідницької практики відбувається зосереджена робота здобувача над бібліографією дослідження).

План передбачених орієнтацій реалізації дослідження обраної здобувачем вищої освіти теми

Пошуки здобувача вищої освіти у сфері розглядуваної теми кваліфікаційної роботи, головним чином, мають ґрунтуватися на аналізі фундаментальних науково-дослідницьких розробок, напрацювань з питань теоретизації проблематики сфери сценічного мистецтва, аналітиці досліджень методологічного характеру мистецтвознавчо-культурологічного спрямування.

Найперше здобувач має звернути увагу на дослідження останніх років, що віддзеркалюють сучасний розвиток наукової думки:

- монографії, дисертації, автореферати вітчизняних та іноземних дослідників;***
- статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, які включено до переліку, затвердженого Міністерством освіти і науки України;***
- статті іноземних і вітчизняних авторів, опубліковані в періодичних наукових журналах, що індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus і Web of Science;***
- публікації науковців з усього світу в іноземних рецензованих фахових виданнях, індексованих в інших наукометричних базах;***
- тези наукових доповідей в збірках міжнародних та всеукраїнських конференцій, конгресів, симпозіумів, круглих столів та ін. наукових форумів;***
- відеоматеріали панельних дискусій наукових платформ, брифінгів тощо.***

Наступним значимим дослідницьким спрямуванням є пошук та аналіз за опрацьовуваною проблематикою публіцистичних матеріалів (статей, інтерв'ю, інформаційних Інтернет-ресурсів).

Може бути зверненою увага на архівні матеріали і мемуарного й епістолярного жанрів, згідно виокремлених аспектів авторських науково-дослідницьких розвідок, зокрема в площині дослідження професійного доробку певних періодів, «творчих проривів» митців.

Подальшим принципово важливим дослідницьким ракурсом є оглядовий аналіз візуального контенту з досліджуваної проблематики (фото-, відеоматеріалів, каталогів, проспектів).

Необхідним є звернення до енциклопедичних видань, словників в руслі термінологічно-понятійного опрацювання обраного фокусу дослідження.

Закономірним подальшим просуванням дослідницької роботи здобувача має стати систематизація зібраних матеріалів, що формує вагому джерельну базу і теоретико-методологічне підґрунтя дослідження, уможлиблює досягнення об'єктивності і достовірності отримуваних результатів, розгорнуте обґрунтування доцільності розробки обраної проблематики кваліфікаційної магістерської роботи, формулювання авторських положень та узагальнень, теоретичних обґрунтувань.

Підсумовуючою рисою проробленого здобувачем на даному етапі має стати складання чернетки Списку використаних джерел дослідження, яка в подальшому буде поступово доопрацьовуватися.

Важливим для здобувача вищої освіти в межах виконання кваліфікаційної роботи набуття знань з точного оформлення бібліографічних записів джерел дослідження, яке здійснюється вже на завершальному етапі.

Обов'язковою є й підготовка здобувачем публікацій як апробації свого дослідження – оприлюднення в науковому середовищі авторських дослідницьких позицій та ідей в рамках участі в конференціях з опублікуванням в наукових збірках двох тез доповідей / статей.

Участь здобувача в науковій конференції є бажаною з презентацією матеріалів дослідження, що розробляється відповідно до підготовлених тез.

Принципове значення має обробка матеріалів залежно від їх накопичення. Для цього здобувачу вищої освіти потрібно бути досить організованим, що межує з педантизмом. Увесь матеріал слід систематизувати та видалити зайве (матеріали, що повторюються, та ін.). Подальша обробка текстів повинна дати відповідь на запитання стосовно повноти зібраної інформації: чи досить її для роботи.

Чим ґрунтовнішим буде вивчення сучасного стану проблеми, тим вищим буде науковий рівень дослідження.

Для цього в огляді опублікованих і неопублікованих джерел (монографій, статей, збірок наукових праць, матеріалів конференцій, авторефератів дисертацій, архівних матеріалів, Інтернет-ресурсів тощо) автор роботи стисло окреслює й аналізує питання, проблеми, які досліджували в різні періоди вітчизняні та зарубіжні науковці.

Обов'язковою вимогою є посилення на згадані роботи та їхній опис у СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ дослідження.

Перший етап роботи завершується вибором методів дослідження – своєрідних інструментів, що дозволяють вивчити предмет глибоко і всебічно, осмислити його суть.

Метод є своєрідною сполучною ланкою між теорією і практикою, інакше кажучи, між поставленими завданнями і процесом їх вирішення. Успіх дослідження знаходиться в прямій залежності від арсеналу використаних у роботі методів (більш детально про це – у підпункті «Методи дослідження в контексті кваліфікаційної роботи»).

Другим, найскладнішим, етапом роботи є аналітика процесів та явищ, які вивчаються здобувачем вищої освіти, на основі відібраних матеріалів із залученням визначених методів наукового пізнання, формування авторського погляду на досліджувану проблему та компоновання основного тексту дослідження, що здійснюється відповідно до структури роботи на підґрунті критичного аналізу спеціальної літератури з досліджуваної проблеми, а також ретельно проаналізованої фактографічної інформації. У тексті роботи наводяться необхідні аналітичні викладки, обґрунтовуються авторські позиції, формулюються висновки.

Завершальним етапом роботи є укладання списку використаних джерел (*Додаток II*. Зразки бібліографічного опису літератури та Інтернет-ресурсів) й оформлення кваліфікаційної роботи, апробація її положень у наукових публікаціях, отримання відгуку наукового керівника, зовнішнє і внутрішнє рецензування, створення презентації (детальна інформація щодо кожної з названих позицій міститься у відповідних підпунктах).

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ І СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Структура роботи

Змістове наповнення наукового твору окреслює чітку структуру.

Зміст і структура кваліфікаційної роботи визначається її метою та завданнями. Формування розділів і підрозділів, що зумовлені досліджуваними завданнями, слід розглядати з позиції послідовного розкриття теми в цілому, коли всі складові структури роботи логічно взаємопов'язані.

Структура кваліфікаційної роботи включає:

1. Титульний аркуш (*Додаток Б*).
2. Завдання на виконання кваліфікаційної роботи та календарний план роботи (*Додаток В*).
3. Зміст (*Додаток Д*).
4. Перелік умовних позначень (за необхідності).
5. Вступ (*Додаток Е*).
6. Основна частина, яка складається з низки розділів і підрозділів кваліфікаційної роботи.
7. Висновок до кожного розділу.
8. Висновки (загальні висновки кваліфікаційної роботи).
9. Список використаних джерел.
10. Додатки.

Вступ як ключова компонента з науковим апаратом дослідження

У вступі розкривається сутність наукової проблеми, її актуальність, доцільність і засоби проведення дослідження (зразок – у *Додатку Е*).

Вступ кваліфікаційної роботи має містити обов'язкові елементи, кожен із яких необхідно виділяти в тексті, дотримуючись певних вимог до їх змістового наповнення:

- **обґрунтування вибору теми;**
- **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами;**
- **мета і завдання дослідження;**
- **об'єкт дослідження;**
- **предмета дослідження;**

- методи дослідження;
- наукова новизна одержаних результатів;
- практична значення одержаних результатів;
- апробація результатів дослідження;
- структура та обсяг магістерської роботи.

Названі заголовки елементів вступу виділяють у тексті жирним шрифтом, окрім *об'єкта та предмета дослідження, які виділяються курсивом*.

Перший елемент вступу

Обґрунтування вибору теми дослідження

Обґрунтування автором свого вибору теми повинно бути стислим. Достатньо кількома абзацами розкрити зв'язок теми із сучасністю, пояснити важливість її дослідження (для культури та мистецтва, суспільства й ін.), що визначає актуальність обраної теми.

У вступі автор обов'язково вказує, що обрана тема кваліфікаційної роботи на сьогодні є недостатньо дослідженою в контексті певного сегмента проблематики сценічного мистецтва. Саме тому ця тема й потребує своєї наукової розробки.

Другий елемент вступу

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Окреслюючи зв'язок роботи з науковими програмами, автор вказує: «Кваліфікаційна робота виконана відповідно плану наукових досліджень, затвердженого на засіданні кафедри режисури Харківської державної академії культури (протокол № 3 від 05.09.2024 р.), та є складовою теми «Актуальні науково-дослідні пошуки в контексті сценічного дискурсу».

Третій елемент вступу

Мета і завдання дослідження

Мета дослідження – спрямованість авторського наукового пошуку, те, чого автор прагне досягти, розглядаючи обрану проблематику. Інакше кажучи, мета кваліфікаційної роботи – це смисл її написання. Тому для формулювання мети використовують такі дієслова: «встановити», «довести», «з'ясувати», «обґрунтувати», «розробити» тощо.

Це – науковий погляд на якесь явище чи процес сфери сценічного мистецтва з виокремленням певних аспектів. Формування мети супроводжується визначенням конкретних завдань, які повинно вирішити.

Після сформульованої мети застосовується фраза: «Реалізація поставленої мети зумовлює необхідність вирішення таких завдань». Далі вони визначаються.

Четвертий елемент вступу

Об'єкт дослідження

Предмет дослідження міститься в межах *об'єкта* та є пов'язаним з ним, як частина з цілим. В об'єкті виокремлюється те, що постає предметом дослідження в певному напрямку аналітики.

Об'єкт дослідження – це явище, вивчення якого становить практичний інтерес для дослідника (явище / процес сценічного мистецтва, що породжує проблематику з метою визначення її суті).

П'ятий елемент вступу

Предмет дослідження

Предмет дослідження міститься в межах *об'єкта* та є пов'язаним з ним, як частина з цілим. В об'єкті виокремлюється те, що постає предметом дослідження в певному напрямку аналітики.

(Об'єкт дослідження – ціле, предмет дослідження – частина цілого).

Шостий елемент вступу

Завдання дослідження

Завдання – це послідовні та взаємопов'язані етапи дослідження, спрямовані на досягнення мети.

Завдання формують підрозділи кваліфікаційної роботи, вибудовуючи авторську логіку та структуру дослідження (зумовлюючи формулювання назв розділів та підрозділів основної змістової частини роботи).

Завдання (як і мета) формулюються за допомогою дієслів: «з'ясувати», «обґрунтувати», «визначити», «порівняти», «узагальнити», «проаналізувати», «охарактеризувати» й ін.

Необхідно пам'ятати, що висновки, отримані автором дослідження, мають відповідати завданням. Завдання, які вирішуються, конкретизують обране спрямування дослідницької розвідки.

Мета і завдання пов'язані між собою такими чином, що мета є ніби кінцевою точкою, куди має привести науковий пошук, а завдання є свого роду «кроки», які саме і ведуть до мети.

Сьомий елемент вступу

Методи дослідження

Вибір методів зумовлюється предметом дослідження, визначеною метою й завданнями. Стисло розкривається, що саме автор досліджує за допомогою кожного з обраних методів.

У процесі написання кваліфікаційної роботи обрані автором спеціальні методи, як правило, є *методами театрознавства, мистецтвознавства, культурології*, які охоплюють *загальнонаукові методи* щодо здійснення бажаної аналітики (більш детально у підпункті «Методи дослідження наукової проблеми»).

Восьмий елемент вступу

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна – це нові знання, обґрунтовані положення, отримані внаслідок проведеного дослідження.

Наукова новизна має такі складові: **«вперше», «удосконалено»; «набуло подальшого розвитку».**

Для кваліфікаційної роботи достатньо сформулювати 3–4 положення, чітко розкривши їх сутність. Вони свідчать про здібності автора до висування нових, оригінальних ідей у теоретичному /практичному аспектах досліджуваної проблеми.

Новизна дослідження може виявлятися в: узагальнені творчого доробку; авторському трактуванні певної думки; формулюванні принципів /тенденцій розвитку досліджуваногоявища; пропонуваннях засобах розв'язання визначеної проблеми; удосконаленні методів дослідження й ін.

Опис ступеня новизни спирається на відмінність отриманих результатів від відомих раніше, саме для цього й використовуються вищезгадані позиції – *«вперше», «удосконалено», «набуло подальшого розвитку».*

Новизна та її ступінь формулюються за допомогою безособових дієслів на -но, -то (**доведено, аргументовано, встановлено, з'ясовано, визначено, показано** тощо).

Дев'ятий елемент вступу

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення результатів дослідження, зазвичай, розкривається через пропозиції автора щодо сфери застосування, тобто основні положення, рекомендації та висновки, викладені в роботі, можуть бути використані: в наукових дослідженнях, пов'язаних із подальшою розробкою теорії

театрознавства; у навчальному процесі, в ході викладання спецкурсів; при підготовці навчальних і методичних посібників із дисциплін (курсів) спеціалізації; у практичній роботі; у контексті державних творчих програм.

Десятий елемент вступу

Апробація результатів дослідження

Під терміном «апробація», що дослівно означає «схвалення / затвердження», розуміється критична оцінка з боку наукового співтовариства стосовно досліджень здобувача вищої освіти.

Кваліфікаційна робота у своїх основних наукових положеннях і висновках повинна набути свого відображення в публікаціях тез доповідей у збірниках наукових конференцій чи наукових статей у виданнях культурологічно-мистецтвознавчого спрямування.

Одинадцятий елемент вступу

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи

Відомості щодо структури та обсягу кваліфікаційної роботи завершують її обов'язкову складову – **ВСТУП** – і формулюються за таким принципом:

«Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 45 найменувань, 10 додатків; основний зміст – 40 сторінок, загальний обсяг роботи – 61 сторінка».

Приклад послідовності розташування та змістового наповнення елементів ВСТУПу, як було зазначено вище, подається в *Додатку Е*.

2.2. Побудова дослідницької методології: наукові методи

Кваліфікаційна робота формується згідно обраним автором науково-дослідницьким методам, за допомогою яких теоретично обґрунтовуються окремі аспекти дослідження.

Кваліфікаційна робота зумовлює освоєння дослідницького інструментарію, тобто методів аналізу, з огляду адекватності їх застосування до досліджуваного матеріалу.

Весь процес наукового дослідження базується на методах. У пізнавальній діяльності всі методи перебувають у єдності, взаємозв'язку та взаємному доповненні, що дозволяє досягнути істинності знань.

Загальний напрям дослідницької роботи визначається **науковим підходом**, який уточнюється й конкретизується за допомогою **методів дослідження** для вирішення певних пізнавальних завдань.

Науковий підхід – це основний смисловий вектор дослідження, сутність дослідницького руху в цілому.

Метод дослідження – це спосіб (засіб, інструмент) вивчення конкретних аспектів досліджуваної проблеми, завдяки якому вони поглиблено осмислюються.

Саме методи стають основною ланкою дослідження, що вирішує й формує канву дослідницької розвідки й наукового пошуку як таких.

Сучасна гуманітарна наука має потужний арсенал різноманітних методів, які призначені для розв'язування різних за своїм характером наукових задач. У процесі проведення конкретного наукового дослідження використовуються ті методи, які можуть дати глибоку й всебічну характеристику досліджуваного явища.

Конструктивний вибір методів дослідження уможливорює бажане для здобувача вищої освіти теоретичне обґрунтування фактів сценічного мистецтва в контексті існування окремих процесів і явищ. **Вибір методів завжди зумовлений метою та завданнями дослідження.**

Сутність аналізу фактичного – емпіричного – матеріалу дослідження визначає обрання сукупності методів.

Нерідко сучасні дослідження в галузі сценічного мистецтва децю тяжіють до міждисциплінарності, передбачаючи зв'язки із суміжними дисциплінами.

Дослідження явища / процесу / творчого доробку певного діяча сфери сценічного мистецтва, обраного автором, як складного інтегрального цілого в міждисциплінарному фокусі уможливорює вивчення взаємозв'язків усіх аспектів його становлення та історико-культурного розвитку. Власне звичні – театрознавчий та мистецтвознавчий – підходи до вивчення сценічного мистецтва можуть бути ефективно доповнені, наприклад, культурологічним, філософсько-естетичним, історичним, соціологічним, психологічним та іншими дослідницькими підходами.

Сценічне мистецтво, таким чином, постає, як багатогранний феномен, що виникає й історично розвивається в контексті культури, соціокультурних взаємодій, філософсько-естетичних уподобань свого часу, у напруженому діалозі і взаємодії з іншими культурними явищами.

Автори кваліфікаційних робіт зі спеціальності «Сценічне мистецтво», як правило, найчастіше спираються на міждисциплінарний, культурологічний, мистецтвознавчий та театрознавчий підходи.

Міждисциплінарний підхід виникає на межі різних наукових дисциплін й відображає інтегративні – принципово об'єднувальні – тенденції пізнання.

Культурологічний підхід реалізує аналіз предмета в культурно-історичному контексті й формує міждисциплінарність дослідного поля та універсальність пізнавального інструментарію.

Мистецтвознавчий підхід уможлиблює вивчення аспектів творчого розвитку явища / процесу / творчого доробку певного діяча сфери сценічного мистецтва.

Театрознавчий підхід зумовлює осмислення досліджуваного предмета з позиції авторського бачення.

Саме мистецтвознавчий підхід у контексті осмислення багатомірності й неоднозначності об'єктів художнього аналізу й у процесі збагачення іншими аналітичними прийомами дозволяє відкрити особливу природу сценічної творчості, яке не може та й не повинно сприйматися в обмеженому ракурсі.

Мистецтвознавчий підхід базується, головним чином, на методах: **аналізу твору й аналізу актуального художнього досвіду творчості автора**, які є ключовими методами мистецтвознавчого підходу.

Мистецтвознавчий підхід, надаючи змогу виявити характерні особливості розвитку сценічного мистецтва як певної інтерпретації та художньо-образного відображення явищ культури, розкриває методологічні можливості опису, мистецтвознавчого «інструменту» оцінки понадчасової вартості творення, його структурної організації та зв'язку з історією.

«Дослідницький інструментарій» мистецтвознавства: опис, аналіз та інтерпретація твору.

Опис твору – необхідний початковий етап мистецтвознавчого дослідження, який робить узагальнення на рівні запитання «що є твір?», розширюючи свої межі до розкриття середовища появи та функціонування твору (життєпис митця, географії та культурно-естетичних пріоритетів часу його створення). Опис не може бути простим словесним повтором зрозумілих речей, а повинен давати усвідомленість, що можна побачити, розставляючи акценти й позбавляючись суб'єктивних оцінок. Схема опису охоплює сукупність певної об'єктивної інформації: автор, час та місце створення, матеріал / техніка / формат твору тощо. Така схема будується згідно з ustalеним принципом: «від загального до детального». Важливо, що опис відрізняється від аналізу та інтерпретації відсутністю оціночних епітетів. Часом опису цілком достатньо, якщо сприймана сторона – реципієнт – вільно

«прочитує» весь внутрішній та зовнішній контекст існування твору. Якщо твір є продуктом культури, мислення та сприйняття в невідомих реципієнту вимірах, то для розкриття свого змісту він потребуватиме також аналізу інтерпретації, за словами М. Валліса, «свого розуміння як порозуміння з автором, його часами і культурою».

Аналіз твору мистецтва є наступним етапом у намаганнях розкрити його зміст, що передбачає виділення окремих структурних частин твору та їх якостей з метою дослідження специфіки. Для повноти аналізу може бути долученим погляд із позиції *аналізу самої форми (як зовнішньо-внутрішньої структури твору, що відповідає на запитання «яким є твір?»)*. Завдання мистецтвознавства – з'ясувати місце досліджуваного предмета в загальній історії та відповісти на запитання, яка ідея виражена в цьому творі, чому вона розкривається саме в такий спосіб. Саме на рівні пошуку відповіді на ці запитання аналіз переходить в інтерпретацію твору.

Інтерпретація – тлумачення смислової сторони твору на різних рівнях, що може допомогти в реконструкції ідеї твору, поглибити його історико-стилістичний контекст, пояснити його взаємодію з іншими творами своєї епохи тощо. Інтерпретація також допомагає розкривати символи та знаки, специфічні культурні коди, які неодмінно присутні у видатних творах мистецтва.

У цілому мистецтвознавчий аналіз здійснюється в межах осмислення «мистецької цінності», за Г. Зедльмайром, допомагаючи здійснити своєрідне «оживлення» мистецького твору / явища / процесу.

У рамках мистецтвознавчого підходу в якості конструктивних виокремлюються вже вищезгадані *методи мистецтвознавчого аналізу – методи дослідження творів, результатів творчої діяльності та методи вивчення актуального художнього досвіду майстра*, а також *метод стильового аналізу художнього тексту, семантичний аналіз*.

Культурологічний підхід певною мірою зумовлює організацію дослідницької діяльності, виробляючи узагальнені й водночас побудовані на різних науково-методологічних підставах напрями аналізу та критерії оцінки явищ культури, залучаючи до своєї сфери вивчення мистецьких явищ / процесів.

Багатовекторний культурологічний аналіз – у постійному співвіднесенні явищ / процесів сценічного мистецтва з історичним контекстом культури – є досить ефективним. У цьому проявляється універсальність методологічного потенціалу культурології під час досліджень мистецтва минулого, сьогодення

й майбутнього, що відкриває безліч можливостей для осмислення, інтерпретації та оцінки мистецтва на всіх рівнях його функціонування.

Тож інтерпретацію відомих та маловідомих широкому загалу мистецьких явищ сценічного творення з *метою виходу на рівень теоретичних узагальнень конструктивно реалізує їх розгляд в якості специфічного феномена культури (тобто культурного явища / процесу)*. Відповідно, культурологічний підхід до дослідження мистецьких явищ формує основу аналізу в проблематиці культурної реальності – генезису (походження, історії зародження) та еволюції (розвитку) – як певної єдності елементів.

Дослідження сценічного мистецтва передбачає розгляд ставлення до нього шляхом існуючих суджень, оцінок, тлумачень, переосмислень.

Театрознавчий підхід формує поле теорії й історії сценічного мистецтва, *з'ясовуючи не «що сказано», а «як»*, якими засобами чи інструментами створено те чи інше мистецьке явище, у яких формах та ін. Феномен сценічного мистецтва пов'язаний як з осмисленням художньої спадщини минулого, так і з творчими пошуками сучасних театральних діячів; це погляд на історію та ключові персоналії в царині театрознавства, що не заперечує досвіду попередників, навпаки, передбачає необхідність застосування різних напрямів і методів дослідження сценічного мистецтва, адже об'єктивний погляд уможлиблює збагачення дослідницьких позицій.

Театрознавчий підхід досліджує різноманітні аспекти сценічної культури та зв'язки між ними. Це дослідження як прямого характеру, так і опосередкованого різноманітними джерелами, насамперед рецензіями в засобах масової інформації як діалогом між сценою (виконавцем) і глядачем, який прояснює особливості розгорнення конкретики публічного виконання й естетичної цінності творення.

У цілому кваліфікаційна робота покликана продемонструвати поглиблене вивчення *автором обраної теми, ґрунтуючись на опануванні інструментарієм наукового пізнання, яке власне складають підходи та методи*.

У рамках обраного дослідником підходу саме визначені методи і постають внутрішньою, органічною єдністю «дослідницьких кроків», здійснюваних автором кваліфікаційної роботи.

У дослідженнях, що вивчають сферу сценічного мистецтва, в руслі мистецтвознавчого підходу найбільш затребуваними є такі **методи**, як: *метод аналізу змісту мистецького явища / процесу, біографічний, метод*

аналізу факторного, формально-аналітичний, стилістичний, іконологічний, аксіологічний (метод ціннісного аналізу), проблемно-хронологічний, семіотичний, герменевтичний (метод інтерпретації), метод історичної періодизації, компаративний, дескриптивний та ін.

Метод аналізу змісту мистецького явища / процесу.

Біографічний метод полягає в тому, що життєвий досвід митця та його особистість розглядаються як головний чинник творчості, отже, пояснюють її (завдяки відтворенню духовної складової буття певного автора, його уподобань, нахилів, почуттів).

Метод аналізу факторного характеризує місце і роль досліджуваного мистецького явища / процесу в історичній реальності та дозволяє виявити об'єктивні фактори впливу на предмет дослідження, що відбиває найістотніші властивості мистецького явища.

Формально-аналітичний метод вивчає проблеми поетики, формотворення (художньої форми, що сприймається власно як естетичний фактор в мистецтві).

Стилістичний метод виявляє систему сталих форм та виразних властивостей чи виокремлює в структурі твору змістові і формальні ознаки, що дозволяє віднести його до певного стилю / творчого почерку митця.

Іконологічний метод інтерпретації – семантика знаків мистецького твору у знаковому полі доби.

Проблемно-хронологічний метод – виокремлення у широкому контексті певних проблем, що в послідовності аналізуються.

Аксіологічний метод (метод ціннісного аналізу) пов'язаний з вивченням явища / процесу сценічного мистецтва в сенсі затвердження загальнолюдських цінностей, до досягнення яких прагне суспільство (цінності існують лише по відношенню до людини, співвідноситься з поглядами щодо їхньої суті).

Семіотичний метод виходить з аналізу предмету як символічної системи, і будь-яке явище і матеріальної, і духовної культури розуміється як упорядкований набір знаків і символів, що мають певний зміст, – текст, який повинен бути прочитаний дослідником.

Герменевтичний метод (метод інтерпретації) відбиває необхідність радше не знання про феномен, а його розуміння, оскільки знання і розуміння відрізняються один від одного. Саме розуміння дозволяє проникати в суть досліджуваного предмету. На початковому етапі свого розвитку герменевтика, насамперед, тлумачила складні, багатозначні тексти, але тепер цей метод поширюється на дослідження будь-яких культурних феноменів, мистецьких явищ, процесів.

Метод періодизації – динамічний аналіз /розгляд змін досліджуваного явища у часі (вивчення історичного розвитку шляхом розподілу його на відрізки – етапи, стадії, цикли).

Компаративний метод (порівняльний метод) має на увазі порівняльний аналіз явищ /процесів сценічного мистецтва, що дозволяє виявити аспекти специфіки як співставлення періодів чи тенденцій для з'ясування питання про взаємозв'язки і взаємовпливи. Слід пам'ятати, що співставленню надаються лише ті позиції, між якими існує об'єктивна подібність.

Дескриптивний метод – метод науково-аналітичної фіксації отриманої інформації.

Конструктивним методами в руслі культурологічного підходу, на основі яких здійснюється дослідження явищ / процесів сценічного мистецтва в їхньому історичному розвитку, вважаються: системний, структурно-функціональний (системно-структурний), історико-генетичний, ретроспективний, конкретно-історичного аналізу, історико-типологічний, кроскультурний, соціокультурної детермінації, соціологічний, соціометричного аналізу тощо.

Системний метод розглядає певний феномен культури (явище / процес сценічного мистецтва), що представляється цілісними утвореннями та складається з ряду взаємозалежних елементів, які знаходяться у відносинах підпорядкування. Даний метод дозволяє вивчити досліджуваний предмет у всій повноті внутрішніх зв'язків і відносин, зіставити його з іншими соціально-культурними явищами, поглиблено зрозуміти.

Структурно-функціональний метод, що тісно пов'язаний із системним, розглядає кожен елемент певного феномену культури чи мистецтва з точки зору його ролі – функції – й дозволяє виокремити структурні елементи досліджуваного явища / процесу сценічного мистецтва, зрозуміти як вони взаємопов'язані між собою. Інший варіант назви – *метод системно-структурний*, – який сприяє здобуттю знань про предмет в ракурсі його специфічних характеристик.

Історико-генетичний метод надає ніби історичну «біографію» явища й уможливорює розуміння, що саме важливо з точки зору його виникнення і розвитку – від зародження до існуючого стану чи загибелі.

Ретроспективний метод дозволяє «проникнути» у невивчені минулі стани розвитку явища за допомогою знань про сучасний стан. Цей метод застосовується за відсутності певної інформації, коли без уявного проектування не обійтися.

Метод конкретно-історичного аналізу – опису специфіки обраних фактів.

Історико-типологічний метод дозволяє ділити на певні групи (типи, роди, види тощо) історичні явища та процеси за обраними ознаками.

Метод історичної реконструкції – відтворення ретроспективи фактографії розвитку явища /процесу сценічного мистецтва.

Крос-культурний метод відбиває зріз культурної ситуації в динаміці розвитку.

Метод соціокультурної детермінації вивчає предмет з огляду на соціокультурні фактори, що зумовлюють його поступ.

Соціологічний метод досліджує проблему організації художнього життя.

Методи соціометричного аналізу (інтерв'ю, анкетування, опитування, спостереження тощо) будь-яке явище культури оцінюються з позиції соціальної доцільності.

Названі методи можуть використовуватися у взаємодії з найбільш затребуваними загальнонауковими методами, що можуть поставати їх складовою частиною, – методами аналізу й синтезу, порівняння, теоретичного осмислення й узагальнення.

Загальнонаукові методи мають й окреме самостійне значення.

Вивчення будь-якого процесу чи явища неможливе без аналізу та синтезу.

Методи аналізу – контент-аналіз, джерельний аналіз, текстуальний аналіз – реалізують відбиття й розчленування об'єкта пізнання на складові з метою детального їх розгляду і вивчення зв'язків між ними.

Методи синтезу – систематизація, типологізація, класифікація, узагальнення – полягають у дослідженні об'єкта в цілому на основі знання згідно з проаналізованими його компонентами (ознаками, властивостями тощо) та зв'язків між ними, що й дозволяє зробити певні узагальнення (висновки), які характеризують стан об'єкта в цілому. Зокрема, *метод класифікації (типологізації)* – поділ об'єктів дослідження на класи (типи, види тощо) на підставі однієї або кількох ознак. Вирізняють звичайну класифікацію, за якої виокремлюють одну ознаку (критерій) класифікації, та класифікацію, проведену шляхом багатовимірного аналізу, коли об'єкти складають певні класи на основі низки їх ознак.

Метод узагальнення фіксує загальні ознаки й властивості та здійснює перехід від одиничного, особливого до загального, від менш загального до більш загального.

Метод спостереження – планомірне вивчення об'єкта.

2.3. Оформлення результатів наукового дослідження. Основна частина кваліфікаційної роботи

Основна частина кваліфікаційної роботи будується відповідно до визначених мети і завдань дослідження та складається з трьох або чотирьох розділів, кожен із яких може містити кілька підрозділів (за необхідності вони поділяються й на пункти).

Усі назви розділів і підрозділів не повинні повністю збігатися із заголовком кваліфікаційної роботи, формулюванням предмета або мети дослідження.

Обсяг розділів зазвичай коливається від 10 до 15 сторінок. **Щодо обсягу викладеного матеріалу в підрозділах, то бажано, щоб він був пропорційним.** Не можна допускати, приміром, щоб один із підрозділів складав 10–15 сторінок тексту, а інший невиправдано мало – 2–3.

Зміст розділів залежить від визначених завдань дослідження.

При переході від одного підрозділу до іншого в межах розділу необхідно застосовувати логічні зв'язки. Вони сприяють послідовному розкриттю та викладенню матеріалу (тому вживаємо: **розглянемо, перейдемо, важливо зосередити увагу на.., отже, звернімося до.., необхідно зупинитися на... тощо**).

Кожний підрозділ завершується міні висновком (остання абзаци тексту), а сам розділ – **стислими висновками** – підсумками результатів аналітики, що містить розділ, **використовуючи для цього спеціальні мовні засоби (отже, таким чином, значить, слід сказати, підсумовуючи, зазначимо тощо)**.

У висновках підбивають підсумки дослідження, формулюють та обґрунтовують авторські позиції щодо досліджуваного явища / процесу.

Висновки повинні узгоджуватися з метою та завданнями кваліфікаційної роботи.

У першому розділі розкриваються науково-теоретичні основи проблеми, вивчення якої зумовлює дослідження. Розділ має містити:

- аналіз джерельної бази;
- розробку конструктивної системи методів дослідження в рамках обраних наукових підходів;
- визначення основних понять / термінологічний аналіз дослідження.

Перший розділ, зазвичай, містить аналіз джерельної бази та історіографію, концентрує увагу на історичних та теоретичних аспектах проблеми із залученням широкого кола джерел. Обов'язковою вимогою є посилання на джерела, автора висловленої думки, документально зафіксований факт. (Детальніше про посилання йдеться в підпункті «Принципи цитування».)

Перший розділ кваліфікаційної роботи повинен показати ґрунтовне знайомство автора з досліджуваною темою, відповідно, огляд джерел важливо представити саме з акцентуванням на їх систематизації, критичному розгляді, виділенні суттєвого й акцентом на певній конкретиці.

Спираючись на опубліковані матеріали, а також документи, розміщені на Інтернет-ресурсах, автор має можливість порівняти існуючі точки зору на питання, що розглядаються; у разі потреби навести статистичні дані або використати результати соціологічних чи інших досліджень; обґрунтувати визначення основних понять тощо.

Правильне використання понять та термінів, якими вони позначаються, – суттєва ознака належного рівня наукової роботи.

За допомогою аналізу джерел можна отримати інформацію про історію розвитку певної галузі (сфери, форми, виду) театральнo-видовищної діяльності, її сучасний стан; звернути увагу на проблеми, що виникають у діяльності театрів, закладів культури і мистецтв, тощо.

Висновком до розділу 1 може бути окреслення аспектів та ступеня вивчення проблеми, вибір методів дослідження.

Другий розділ несе основне смислове навантаження дослідження. Він нерідко має аналітико-дослідницький характер і може відбивати історію та сучасні тенденції предмета дослідження; увага в ньому, зазвичай, зосереджується на всебічному вивченні історичних фактів театральнo-видовищної практики, проблемах режисури, акторської діяльності, їх позитивних рисах та прорахунках. Усі факти повинні мати теоретичне обґрунтування й узагальнення.

Висновком до розділу 2 може бути авторський погляд стосовно фактів впливу на історичний розвиток предмета дослідження.

Третій розділ роботи має науково-практичний характер. Критичне осмислення специфіки певної театральнo-видовищної практики як практичної діяльності може висвітлити авторську позицію щодо досліджуваного явища,

з'ясувати наявні проблеми, спрогнозувати їх можливі вирішення, сформулювати бачення віддалених перспектив і бажаних удосконалень розвитку.

Наприклад, особливу увагу варто приділити аналітиці впроваджень новітніх технологій у режисерську практику, що повинно мати аргументований характер.

Висновком до розділу 3 може бути авторська позиція щодо результатів аналізу розвитку досліджуваного явища, наприклад, тенденцій еволюції виразної мови сценічного мистецтва; специфіки режисерської / акторської творчості; інновацій сценографії та інше.

Оформлення змісту роботи

Зміст подається на четвертій сторінці кваліфікаційної роботи (за титульним аркушем, завданням та календарним планом).

Зміст охоплює структурні частини кваліфікаційної роботи, зокрема вступ, найменування розділів та підрозділів, висновки, список використаних джерел, додатки та номери їх сторінок. (*Додаток Д. Зразок побудови змісту магістерської роботи.*)

Розподіл розділів, підрозділів в основній частині дослідження повинен забезпечити взаємозв'язок і послідовність у розкритті теми, умотивований перехід автора до розгляду тих чи інших питань. Назви розділів і підрозділів повинні бути суголосними з визначеними завданнями дослідження.

Якщо в роботі вжиті маловідомі скорочення, специфічна термінологія, позначення тощо, то їх перелік подається у вигляді окремого списку під заголовком **«ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ»** (розміщується він після **ЗМІСТУ**, перед **ВСТУПОМ**). Незалежно від цього, під час першої появи цих елементів у тексті кваліфікаційної роботи наводять їх розшифровку.

2.4. Принципи цитування

Для обґрунтування власних гіпотез та суджень, підтвердження наведених автором кваліфікаційної роботи аргументів, критичного аналізу певного положення або посилання на авторитетну думку в тексті наводять позиції фахівців із досліджуваної проблематики у вигляді цитат. У цих випадках допускається передача чужої думки у формі вільного викладу або буквального цитування з обов'язковим посиланням на джерело. Необхідно точно відтворювати цитований текст, аби не викривити смисл, який було вкладено його автором.

Цитата не повинна бути дуже великою. Цитувати потрібно тільки те, що має безпосереднє відношення до окресленого питання.

Основні вимоги під час цитування:

- цитування повинно бути виправдано змістом кваліфікаційної роботи, а не виступати самостійним фрагментом, мало пов'язаним із текстом;
- цитати потрібно робити із першоджерела, а не переписувати «цитату з цитати». якщо в автора немає можливості знайти першоджерело, необхідно зробити посилання на джерело, з якого взято цитату, та додати його в список використаних джерел (наприклад, [5, с. 7], тобто цитується за статтею у списку використаних джерел під № 5 на сторінці 7);
- текст цитати починається та закінчується лапками, наводиться в тій граматичній формі, у якій вона подається в першоджерелі, зі збереженням особливостей авторського написання;
- цитування повинно бути повним, без довільних скорочень і викривлення думок автора. Допускається пропуск слів, речень, абзаців, що позначається трьома крапками;
- при непрямому цитуванні, тобто викладі думок автора своїми словами, слід бути максимально точним у їхньому тлумаченні й давати відповідні посилання на джерело;
- під час згадування в тексті роботи різних авторів слід писати так: «у статті П. Петрова», а не «Петрова П.». Варто звернути особливу увагу на те, що звичне написання прізвища з ініціалами нині змінилося написанням повного імені та прізвища (чи одного ініціалу імені та прізвища: Петра Петрова чи П. Петрова);
- у посиланнях на опубліковану працю необхідно вказувати її порядковий номер у списку використаних джерел і номер сторінки (сторінок), звідки запозичена цитата або думка автора, наприклад [3, с. 7–8];
- посилання в тексті кваліфікаційної роботи на книгу /статтю в цілому слід позначати порядковим номером, за яким вона розташована у списку використаних джерел, наприклад [3]; одночасно на кілька джерел – «у збірках наукових праць [5–7]».

Добросовісне ставлення до наукової роботи й дотримання здобувачем вищої освіти наукової етики вимагає точності і правильності посилань на

джерела, з яких запозичені цитати, ідеї, результати досліджень, висновки, цифровий матеріал наведеної статистичної інформації тощо.

Використання запозиченого матеріалу без посилання на джерело чи автора публікації є підставою для недопущення кваліфікаційної роботи до захисту (докладніше в підпункті «Плагіат»).

2.5. Висновки

Висновки, як було згадано вище, до всіх розділів і загальні висновки кваліфікаційної роботи подаються лише у формі лаконічних тверджень без аналізу, доказів, цитувань, посилань на літературні джерела тощо. Текст висновків є авторським. Він також не повинен ставати механічним поєднанням тих висновків, що містяться наприкінці розділів, він має бути більш узагальнюючим, позбавленим другорядних подробиць. Подаються висновки з нової сторінки.

Слід звернути увагу на те, що загальні висновки роботи обов'язково повинні бути узгодженими із завданнями дослідження. Тому вони формуються послідовно, відповідно до визначених завдань дослідження, й надають чітку відповідь на питання: чи досягнуто поставлену мету дослідження? Для цього автор стисло розкриває його теоретичні й практичні результати, надає рекомендації, де і як вони можуть бути використані.

Є декілька способів побудови висновків: кожен із них можна подати у формі тези з нумерацією або без неї; виділити кілька висновків-узагальнень із їх подальшою деталізацією у вигляді рубрик (кожна рубрика починається з нового рядка, біля неї проставляється цифра). Висновки – це логічне завершення кваліфікаційної роботи, а їх остання сторінка є кінцем дослідження.

Бажано у висновках подавати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, достовірності отриманих результатів у порівнянні з аналогічними результатами вітчизняних та зарубіжних дослідників, говорити про необхідність проведення додаткових досліджень та окреслити пропозиції щодо подальших напрямків робіт. Пропозиції необхідно формулювати таким чином, щоб виключалася можливість неоднозначного тлумачення думки.

2.6. Бібліографія дослідження

У списку використаних джерел подають перелік матеріалів, які знадобились у процесі підготовки кваліфікаційної роботи. Обсяг списку використаних джерел свідчить про те, наскільки автор глибоко й усебічно опрацював тему дослідження, про самостійність здійсненого дослідження

щодо розв'язання поставлених завдань. На матеріали, що подаються в бібліографічному списку, обов'язково мають бути посилання в тексті роботи.

Список використаних джерел повинен мати наскрізну нумерацію.

Якщо в кваліфікаційній роботі використані архівні джерела, їх виділяють в окрему групу.

Усі джерела подаються мовою оригіналу в абетковому (за прізвищем першого автора або першою літерою назви публікації) або абетково-хронологічному порядку.

Джерелом відомостей укладання списку використаних джерел є: титульний аркуш, вихідні дані, документ у цілому. Зразки бібліографічного опису літератури та Інтернет-ресурсів наведені в *Додатку II*.

2.7. Додатки

Додатки є бажаним продовженням кваліфікаційної роботи з метою поглибленого розкриття теми.

Відразу після списку використаних джерел на наступному аркуші розташовуються додатки.

Наприклад,

ДОДАТКИ

Історіографія режисерських робіт

Додаток А

(персоналія)

У центрі сторінки друкується слово «**ДОДАТКИ**», а з нового рядка в правому верхньому куті малими літерами з першої великої друкується слово «*Додаток*» і велика літера, що його позначає (наприклад, *Додаток А*).

Для позначення додатків використовуються в послідовності великі літери української абетки, за винятком таких:

Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Якщо додаток розміщено на кількох сторінках, то на наступних після першої в правому верхньому куті вказують:

«Продовження Додатка А», «Закінчення Додатка А».

Кожен додаток розміщують на окремому аркуші.

Додаток має відповідати тексту роботи, а текст – додатку. Зв'язок основного тексту з ними здійснюється через посилання в дужках, наприклад (*Додаток В*).

Якщо в додатку використовують документ, що має самостійне значення (сценарій, програма, план, статут, указ тощо), то він викладається без змін – в оригіналі. На титульному аркуші цього документа в правому верхньому куті друкують слово «*Додаток*» і проставляють велику літеру, а сторінки, які він обіймає, входять у загальну нумерацію.

Зазвичай у додатках автор кваліфікаційної роботи формує пакет іконографічних матеріалів, що ілюструють досліджувані ним аспекти (бажаним є певний якісний рівень зображень).

Зображення за визначеними автором принципами формуються в окремі додатки. Тематично узгоджені матеріали можуть входити в один названий певною буквою додаток (наприклад, *Додаток К*), а можуть формувати різні додатки, кожен з яких починається з нової сторінки (наприклад, *Додаток К*, *Додаток Л*, *Додаток М*).

РОЗДІЛ 3
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Оформлення кваліфікаційної роботи

Загальні положення. Робота виконується державною мовою. Друкується за допомогою комп'ютера в редакторі Word Times New Roman, кеглем 14 із міжрядковим інтервалом 1,5. Розміщувати текст необхідно на білому папері стандартного формату А4 (210x297 мм) з одного боку аркуша, дотримуючись таких розмірів полів:

ліве – 3 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см.

Текст друкується з абзацами 1,25 см.

Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою, стрічка – чорного кольору. Кількість рядків на аркуші не повинна перевищувати 30.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи (кожен розділ) треба починати з нової сторінки.

Заголовки структурних частин роботи друкуються по центру сторінки, жирним шрифтом, великими літерами.

**БЕЗ ПІДКРЕСЛЕННЯ! Слід звернути увагу, на те, що
В КІНЦІ ЗАГОЛОВКІВ НІКОЛИ
НЕ СТАВИТЬСЯ КРАПКА!**

Наприклад,

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1

НАЗВА

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Не дозволяється в заголовках роботи переноси. Якщо заголовок великий, то його поділяють (за змістом) на кілька рядків. У випадку, коли заголовок складається з двох чи більше речень, то їх розділяють крапкою.

Текст від певного заголовка починається через інтервал.

Заголовки підрозділів, пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

До назв розділів і підрозділів роботи ставляться такі основні вимоги: **стилість, чіткість і синтаксична різноманітність формулювань, з обов'язковим послідовно точним відбиттям внутрішньої логіки змісту роботи.**

Необхідно звернути увагу і на розбивку тексту за абзацами. Кожен абзац має нести певну думку, виражену однією чи кількома фразами (реченнями).

Особливу увагу слід звертати на стиль мови викладу матеріалу, на повноту розкриття теми.

Специфічним є не тільки зміст кваліфікаційної роботи, а й форма його викладу, яка характеризується певним ступенем абстрагування, активним застосуванням логічного мислення, аргументованістю суджень і точністю наведених даних.

Рекомендований обсяг кваліфікаційної роботи – 30– 50 сторінок (без списку використаних джерел і додатків).

Нумерація сторінок, розділ, підрозділів, таблиць

Нумерування сторінок тощо здійснюється арабськими цифрами без знака №. Номер проставляють по центру внизу сторінки або в її правому верхньому куті і без крапки.

Першою є титульна сторінка (*Додаток Б*), на якій номерне вказують, але додають до загальної нумерації сторіноккваліфікаційної роботи. Усі інші сторінки роботи підлягають наскрізній нумерації.

Розділи та підрозділи основної частини нумерують арабськими цифрами (*Додаток Д*).

Номер розділу в тексті роботи ставлять після слова «**РОЗДІЛ**» без крапки в кінці. З нового рядка друкують його заголовок.

Наприклад,

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Їх номер складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими і в кінці ставлять крапку (наприклад,

1.2. – другий підрозділ першого розділу. Між крапкою і цифрою 2 пробіл не ставиться!).

Пункти нумерують у межах підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими і в кінці ставлять крапку (наприклад, 1.2.3. – третій пункт другого підрозділу першого розділу. Між крапками і цифрами 2, 3 пробіли не ставляться!).

Фотографії, схеми мізансцен, ескізи костюмів, декорацій та інший ілюстративний матеріал, що є складовою додатків до дипломної роботи, позначають словом «Рис.» і літерою додатку й нумерують послідовно в його межах арабськими цифрами. Далі вказують назву ілюстративного матеріалу. Наприкінці крапка не ставиться!

Наприклад,

Рис. А.1. Ескіз принципу мізансценування

Таблиці нумерують послідовно в межах додатку. Номер таблиці складається з літери додатка та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: Таблиця В.2 (друга таблиця додатку В. Між крапкою і цифрою 2 пробіл не ставиться!).

Кожна таблиця повинна мати назву. Матеріал, що подається у вигляді таблиць, оформлюють так: слово «Таблиця В.2» розташовують у правому верхньому куті аркуша без крапки наприкінці, а її назву – над таблицею по центру сторінки, починаючи з великої літери без крапки в кінці.

Наприклад,

Типологізація сучасних артпроектів.

Таблиця В.2

3.2. Мова і стиль

Мові і стилю кваліфікаційної слід приділяти серйозну увагу. Саме мовностилістична культура найкраще дозволяє зрозуміти загальний культурний рівень її автора.

Кваліфікаційна робота повинна бути написана державною мовою, без орфографічних, пунктуаційних, стилістичних помилок, із правильно використаною термінологією (перевіреною за тлумачними словниками).

Мова і стиль кваліфікаційної роботи як складова писемної наукової мови визначилися під впливом так званого академічного етикету, суть якого полягає в інтерпретації власної та залучених точок зору з метою обґрунтування наукової істини. Якостями, що визначають культуру писемної наукової мови, є точність, ясність і стислість. Сміслова точність – одна з головних умов, що забезпечує наукову та практичну цінність укладеної в тексті роботи інформації. Невірно вибране слово може істотно спотворити зміст написаного, двояко тлумачити ту чи ту фразу, що надасть усьому тексту небажаної тональності.

Отже, виконану на високому науковому рівні кваліфікаційну роботу відрізняє не тільки всебічне дослідження поставлених питань, а й форма викладу та гарна літературна мова.

Стилістика наукової мови має характерні особливості: по-перше, безособовий виклад, що здійснюється від третьої особи; по-друге, **використання в тексті кваліфікаційної роботи замість займенника «я» його похідних: «на думку автора», «з авторської точки зору» тощо, також можливе формулювання авторських позицій у такий спосіб: «на нашу думку», «на наш погляд» та ін.**

З огляду на те що побудова тексту кваліфікаційної роботи вимагає стислості висловлювань автора, окремі речення для логічного викладу думок пов'язують між собою за допомогою складених сполучників підрядності (**тому що; з огляду на те що; унаслідок того що; завдяки тому що; у той час як; замість того щоб; після того як (МІЖ СКЛАДЕНИМИ СПОЛУЧНИКАМИ КОМА НЕ СТАВИТЬСЯ!)**) або похідних прийменників (**відповідно до, у результаті, на відміну від, поряд із, у зв'язку з**).

Стиль викладу обов'язково повинен бути науковим, що передбачає використання прийнятих в культурологічно-мистецтвознавчому дискурсі спеціальних понять і термінів. Не слід вдаватися до штучного ускладнення тексту, так званої наукоподібності, за котрою, як правило, ховається поверхневий зміст.

3.2. Типові помилки

1. Змістове наповнення кваліфікаційної роботи не розкриває обрану тему.
2. Сформульовані назви розділів / підрозділів не висвітлюють їх реальний зміст.
3. Мета дослідження не пов'язана з проблематикою, що розглядається, й представлена абстрактно, не відбиваючи специфічну сутність об'єкта і предмета дослідження.
4. Робота не є авторським самостійним твором і має компілятивний характер або, що зовсім неприпустимо, є плагіатом.
5. Основний текст не досить коректно розділений на абзаци, які не виділяють відособлені за змістом його частини.
6. Не зроблено всебічного аналізу з теми дослідження сучасних публікацій, фахової літератури, насамперед за останні роки.
7. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій із теми роботи має форму списку й не розкриває, що саме дослідники розглядали.
8. Не простежується позиція автора щодо аналізів фактичного матеріалу чи дискусійних питань.
9. Відсутні висновки до розділів роботи.
10. Загальні висновки кваліфікаційної роботи не відповідають завданням дослідження.
11. Використано неточні терміни і формулювання, що уможлиблює неоднозначність трактування матеріалу.
10. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичені матеріали.
11. Бібліографічний опис у списку використаних джерел наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.
12. Допущені довільні скорочення слів, словосполучень, крім загальноприйнятих «ін. і т.п.», які найчастіше вживаються після перерахувань.
13. Ілюстративні матеріали та додатки не мають смислового явного й безпосереднього навантаження.
14. Графічні матеріали, що винесені в додатки, складені на основі першоджерел, а є запозиченими без належного оформлення посилань.
15. Допущена диспропорційність розділів, значно порушено вимоги до обсягу роботи.
16. Робота оформлена з порушенням вимог, виконана неохайно, з помилками.

У цілому кваліфікаційна робота повинна мати очевидний дослідницький характер, відповідно, у ній не лише викладаються теоретичні засади, подається критичний аналіз наукових поглядів і тлумачень практиків, відображається позиція автора, а й усе це обов'язково підкріплюється відповідними аргументами.

Не можна зводити роботу до подання різних точок зору, обмежуючись твердженням про згоду або незгоду з тією чи іншою позицією.

Полеміка повинна бути заснована на порівнянні аргументів, їхньому аналізі. Для цього наводяться цифрові дані, матеріали інтерв'ю, певні приклади тощо. Останні повинні бути короткими і, за можливості, містити опис лише тих фактів, які мають значення для підкріплення або спростування позицій, що визначаються в роботі.

Зміст розділів роботи, який повинен повністю її розкривати, не може точно не відповідати темі роботи. Тільки після повного викладу одного питання слід переходити до розгляду іншого. Розділи роботи повинні відбивати логіку розгортання дослідження, узагальнення й обґрунтування його положень. Запропоновані матеріали дослідження треба систематизувати згідно з певним логічним зв'язком і послідовністю, і, якщо в аналітичних оглядах необхідно відобразити кілька питань, то кожне з них варто розглядати окремо, використовуючи в кваліфікаційній роботі відповідну кількість підрозділів і пунктів. Наприкінці аналізу (огляду) треба зробити короткі висновки, у яких фіксуються основні думки.

Матеріали, що не є важливими для розуміння і вирішення поставлених наукових завдань, не слід наводити в основному дослідженні. Їх обов'язково виносять у ДОДАТКИ.

Ілюстративні матеріали та додатки не мають смислового явного й безпосереднього навантаження.

3.3. Порядок і процедурні складові захисту. Передзахист кваліфікаційної роботи

Завершену та належним чином оформлену роботу здобувач вищої освіти подає науковому керівнику для перевірки змісту, структури й вимог оформлення у строки, визначені в завданні на виконання (за певний визначений випускною кафедрою час до її захисту).

Кваліфікаційна робота, яка пройшла попередній розгляд, зброшурована й у твердій обкладинці, подається здобувачем вищої освіти на кафедру режисури ХДАК для отримання допуску до захисту перед Екзаменаційною комісією (ЕК).

Здобувач вищої освіти здає на кафедру: зброшурований примірник кваліфікаційної роботи, що підписана завідувачем кафедри.

Обов'язковим є передзахист (попередній захист) кваліфікаційної роботи.

Метою передзахисту є апробація й допуск кваліфікаційної роботи до захисту перед ЕК. Для цього здобувачу вищої освіти необхідно представити завершені дві компоненти (творчий проєкт і наукове дослідження) у встановлений кафедрою термін, подати наукове дослідження в роздрукованому та зброшурованому вигляді, підготувати за ним виступ. *Крім того, з дослідженням подається відгук наукового керівника та рецензії* (докладніше – у пункті «Рецензування. Внутрішня і зовнішня рецензії»), Повний звіт та Протокол аналізу звіту подібності після перевірки науко-дослідницької роботи здобувача на плагіат.

Попередній захист вважається успішним, якщо: релевантно представлено творчий проєкт (з презентацією) та наукове дослідження (з презентацією), що за структурою, змістом та оформленням відповідає вимогам вищої школи; здобувач вищої освіти вільно володіє науковим апаратом і матеріалами дослідження; уміє узагальнювати отримані результати й відповідати по суті на поставлені запитання.

Обов'язковою вимогою є вищезгаданий письмовий відгук наукового керівника про відповідність наукової частини кваліфікаційної роботи до вимог вищої школи, а саме висвітлюється:

- актуальність вибору теми;
- обґрунтованість наукового апарату дослідження (об'єкта і предмета, мети і завдань, науково-дослідницьких підходів і методів);
- аналіз стану наукової розробленості визначеної проблематики;
- релевантність обґрунтування наукової новизни дослідження;
- практичне значення одержаних результатів;
- презентативність обробленої здобувачем джерельної бази дослідження;
- апробація дослідницьких позицій автора в рамках наукових конференцій;
- дотримання логіки у викладі теоретичного та фактичного матеріалів;

- оригінальність запропонованої здобувачем дослідницької розвідки;
- ступінь розкриття теми наукової роботи;
- дотримання вимог до оформлення науково-дослідницької роботи.

У завершальній частині відгуку робиться висновок про можливість / неможливість позитивної оцінки кваліфікаційної роботи та допущення / недопущення її до захисту перед ЕК.

У підготовленому усному виступі (до 10 хвилин) здобувач вищої освіти розкриває предмет, мету, завдання дослідження, його наукову новизну та практичне значення, основні положення роботи, висновки. У процесі обговорення кваліфікаційної роботи її автор повинен надавати короткі й чіткі відповіді на поставлені членами комісії запитання.

Під час передзахисту можуть бути виявлені певні прорахунки або «слабкі місця» в підготовці кваліфікаційної роботи. Здобувачу вищої освіти надаються рекомендації та зауваження й устанавлюється термін усунення вказаних недоліків.

На завершення підбиваються підсумки, оцінюється стан підготовки наукових досліджень здобувачів вищої освіти, ухвалюється рішення щодо рекомендації / не рекомендації до захисту перед ЕК.

Після успішного проходження попереднього захисту науково-дослідницька робота підписується здобувачем вищої освіти, візується науковим керівником та брошурується (має бути тверда обкладинка). Завідувач кафедри підписом на титульному аркуші дає дозвіл на допуск наукового дослідження до захисту на засіданні ЕК.

Науково-дослідницька робота подається до розгляду ЕК за тиждень до захисту.

Якщо науково-дослідницька робота не допущена до захисту, питання щодо неї вирішується на засіданні кафедри режисури ХДАК із заслуховуванням висновку наукового керівника та пояснень здобувачу вищої освіти причин недопущення.

Науково-дослідницька робота, яка мала певні недоліки та вимагала доопрацювання, повторно обговорюються на кафедральному засіданні, хід обговорення якої відображається у відповідному протоколі.

Наступна процедура оформлення дозволу на захист науково-дослідницької роботи перед ЕК аналогічна тій, що є до попереднього захисту

з подачею необхідних документів (тексту оригіналу роботи, відомостей щодо апробації результатів дослідження – публікацій тез у збірниках конференцій, відгуку наукового керівника, двох рецензій, Повного звіту та Протоколу аналізу звіту подібності після перевірки науко-дослідницької роботи здобувача на плагіат.

3.4. Рецензування. Внутрішня і зовнішня рецензії

Кваліфікаційна робота, що пройшла попереднєвнутрішнє рецензування й отримала дозвіл кафедри на захист перед ЕК, підлягає зовнішньому рецензуванню.

Кваліфікаційна робота обов'язково має бути рецензована, тобто автор самостійно повинен отримати внутрішню й зовнішню рецензії на виконане дослідження.

Рецензентом, що надає внутрішню рецензію, може бути викладач-науковець відповідного фаху кафедр академії. (Практик-професіонал сфери сценічного мистецтва чи фахівець, що має почесне звання, може бути консультантом розділів кваліфікаційної роботи.)

Зовнішнє рецензування здійснюється виключно фахівцем, який має науковий ступінь кандидата / докторанаук, є штатним працівником закладу вищої освіти (наукової установи) та компетентним науковцем із наукового напрямку, за яким підготовлено кваліфікаційну роботу. **Коло його наукових та фахових інтересів має відповідати проблематиці рецензованого дослідження.**

Після ознайомлення з кваліфікаційною роботою рецензент у довільній формі дає розгорнутий письмовий аналіз (обсягом до двох сторінок). Увага звертається на такі положення:

- відповідність назви роботи до її змісту;
- актуальність теми й суспільне значення досліджуваної проблеми;
- відповідність мети й завдань до змісту роботи;
- наукова новизна та практична спрямованість отриманих результатів;
- глибина розкриття теми (на підставі обсягу та використаних джерел);
- уміння автора аналізувати опубліковані праці та зібраний фактичний матеріал щодо проблеми дослідження;
- логічність і обґрунтованість висновків, пропозицій;

- літературне (стилістичне, орфографічно-граматичне), технічне, бібліографічне оформлення роботи.

Рецензент відзначає також наявні недоліки кваліфікаційної роботи, невикористані можливості в її підготовці, висловлює рекомендації стосовно підвищення теоретико-прикладного рівня дослідження.

У завершальній частині рецензії вказується ступінь відповідності представленого дослідження щодо вимог до такого виду робіт, робиться висновок про можливість / неможливість (без винесення оцінки, а саме: «відмінно», «добре» та ін.) допущення її до захисту перед ЕК.

(Додаток Л. Зразки рецензій до кваліфікаційної роботи).

3.5. Плагіат

Плагіат – навмисне привласнення авторства чужого твору або чужих думок та висловлювань. Плагіат визначається як використання в кваліфікаційній роботі чужого тексту, опублікованого в паперовому або електронному вигляді, без повного посилання на джерело або з посиланнями, коли занадто великий обсяг і характер запозичень ставлять під сумнів самостійність виконаної роботи або одного з її основних розділів.

Плагіат має місце у двох випадках:

- під час дослівного викладу чужого тексту;
- у процесі використання парафраза – викладення чужого тексту із заміною слів і виразів без зміни змісту запозиченого тексту.

Таким чином, академічним плагіатом вважається і копіювання тексту, і зміна порядку слів із наслідування структури аргументації.

Привласнення чужих результатів роботи визначається свідомим поданням виконаної іншою особою роботи як власної. Процедуру антиплагіату повинна пройти кожна робота, що подається до захисту. Перевірка кваліфікаційної роботи здійснюється на наявність у її тексті раніше опублікованих матеріалів без належного посилання на авторів. За результатами перевірки антиплагіатна система формує Звіт подібності, що містить інформацію, яка вказує ймовірність неправомірних запозичень з інших джерел та інші характеристики роботи.

Відповідно, для визначення рівня унікальності тексту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен надати вірно оформлене та завершене дослідження для перевірки в рамках антиплагіатної Інтернет-системи й отримати такі документи:

- Повний звіт подібності;
- Протокол аналізу звіту подібності наукового керівника;

Отже, автору надаються автоматично сформовані антиплагіатною системою розгорнутий звіт та два протоколи. Звіт подібності містить три коефіцієнти – характеристики оригінальності роботи. Слід звернути увагу, що у Звіті подібності навіть високі значення коефіцієнтів автоматично не означають плагіат. Повний звіт аналізує компетентна / уповноважена особа.

Відповідні висновки про оригінальність роботи вносить у протокол науковий керівник. Якщо робота допускається до захисту, процедура антиплагіату вважається завершеною.

Якщо в протоколі перевірки зазначено, що робота містить плагіат або кількість цитат значно перевищує рівень оригінальності, вказується авторові на необхідність відкоригувати роботу. (Повторна процедура антиплагіату здійснюється вже за кошти автора.)

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачем вищої освіти в кваліфікаційній роботі передбачає її виконання в усвідомленій важливості принципу інтелектуальної самостійності.

Порушенням академічної доброчесності при виконанні кваліфікаційної роботи вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення отриманих іншими особами науково-дослідницьких результатів та самоплагіат (далі – детальніше);
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо авторства виконання кваліфікаційної магістерської роботи або її складових.

Відповідальність за всі матеріали (інформаційні, фактуальні, наукові, візуальні), порядок їхнього використання та достовірність, обґрунтованість авторських позицій, що висвітлені в обох частинах кваліфікаційної магістерської роботи, несе здобувач вищої освіти.

За непрямого цитування – у разі переказів, викладу думок інших авторів своїми словами, що дає значну економію тексту, – **слід бути гранично точним у викладенні думок автора і коректним під час оцінки викладеного, обов'язково надаючи відповідні посилання на першоджерело.** Однак таким цитуванням зловживати не слід.

Правила оформлення цитат указані в підпункті «Принципи цитування».

У разі повного або часткового запозичення матеріалів інших авторів або їх використання без посилання на первинного автора і джерело запозичення, кваліфікаційна робота до захисту не допускається.

Деталізований перелік порушень містить: по-перше, академічний плагіат:

- плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів;
- плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо;
- відсутність належних посилань як привласнення авторства;
- помилки цитування;

по-друге, самоплагіат:

- дуплікація публікацій – публікація однієї й тієї самої наукової роботи (цілком / із несуттєвими змінами) у декількох виданнях, а також повторна публікація (цілком / із несуттєвими змінами) раніше оприлюднених наукових робіт як нових наукових робіт;
- дуплікація наукових результатів – публікація повністю чи частково одних і тих самих наукових результатів у різних статтях та інших наукових працях як нових результатів, які публікуються вперше;
- повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

З метою дотримання академічної доброчесності здобувачу вищої освіти слід ретельно добирати інформацію, яку він опрацьовує, уникаючи наведення неперевірених / вигаданих даних; надання викривленої інформації; приписування певним особам текстів, думок чи ідей, які не висловлювались чи не публікувались; посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання на не справжнє джерело.

Обов'язковим принципом академічної доброчесності та якісного академічного письма є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, розробок, відомостей тощо.

3.6. Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти обговорює рецензії з науковим керівником, особливо звертаючи увагу на висловлені в них зауваження.

Під час підготовки до захисту за матеріалами кваліфікаційної роботи автор письмово оформлює коротку, але змістову доповідь свого виступу, мета якого – розкрити сутність проведеного дослідження, а також у письмовій формі надає відповіді на зауваження, висловлені рецензентами.

Усне повідомлення умовно складається з трьох взаємопов'язаних між собою частин.

У першій частині вказується тема та основні положення вступу кваліфікаційної роботи. Вона будується за такою схемою:

«Шановний голову Екзаменаційної комісії, шановні члени комісії, шановні присутні! Вашій увазі пропонується кваліфікаційна робота на тему... Її актуальність полягає в... (коротке обґрунтування, актуальність). Об'єктом дослідження обрано..., а предметом... Мета роботи полягає в... Для реалізації мети дослідження необхідно було вирішити такі завдання... Їх розв'язання здійснювалося із застосуванням таких методів:.. Наукова новизна роботи полягає в... Практичне значення дослідження зумовлене... Зроблені висновки...»

(більш розгорнуто про це – у Додатку Л).

У другій частині – найбільшій за обсягом – стисло розкриваються основні положення кожного розділу кваліфікаційної роботи, робляться узагальнення. Для ілюстрації ключових положень виступу автор може використати додаткові матеріали: фото, ілюстрації, схеми, таблиці.

Посилання на них у ході виступу пропонується робити, наприклад, так: *«Думку про творчий доробок... ілюструють режисерські експлікації, сценарні чернетки (назви); авторське узагальнення щодо специфіки образно-виразного строю... демонструє добірка фотоматеріалів (назви); висновок про... підтверджує авторська таблиця-каталог персоналій... (назва) або архівні документи».*

Бажано, щоб викладений зміст дослідження поглиблювався й унаочнювався виразним візуальним матеріалом, що може міститися в презентації, яка проєктується на екран.

У завершальній частині виступу формулюються результати дослідження. Після завершення виступу здобувач вищої освіти дякує присутнім за увагу.

Важливо пам'ятати, що тривалість виступу, як уже було згадано, не повинна перевищувати 10 хвилин (!), що в залежності від індивідуальної манери мовлення приблизно еквівалентно 5 сторінкам тексту, набраного на комп'ютерікеглем 14, міжрядковим інтервалом 1,5.

Варто провести здобувачу освіти репетиції з науковим керівником, звертаючи увагу на опанування бажаної чіткості мовлення, вірні наголоси, точність дефініцій тощо.

Важливо фіксувати всі «слабкі місця» доповіді під час передзахисту, уважно їх враховуючи в доопрацюванні доповіді на захист кваліфікаційної роботи.

3.2. Оформлення презентації

Сучасній мові притаманне слово «презентація», яке походить від лат. *Praesentatio* – уявлення, представлення утвореного й організованого, коли максимально залучається увага.

Презентація – це систематизоване, упорядковане і, що важливо, яскраве, образне подання певного матеріалу, що привертає увагу аудиторії.

Презентація кваліфікаційної роботи – це не лише незамінний комунікаційний інструмент під час її захисту, але й ***спосіб адекватно образно і стисло розповісти й представити інформацію про результати дослідницької роботи здобувача вищої освіти, що являє собою конструктивну форму звіту.***

Метою її створення є представлення кваліфікаційної роботи на більш виразному рівні, демонстрація візуальноорієнтованого матеріалу, про який складнорозповісти, – це фото-, відео-, аудіоматеріали, схеми, ескізи та ін.

Презентація є певною дослідницькою аргументацією автора стосовно його кваліфікаційної роботи, вона створює атмосферу сприйняття викладених даних.

Робота над презентацією містить: накопичення і відбір матеріалу; його систематизацію; підготовку коротких записів ключових думок, нарешті визначення структури презентації та запис на відеоносій.

У процесі підготовки презентації рекомендується використовувати сучасні програми. Далі необхідно обрати фон і контент. Не слід обирати занадто невиразні рішення.

Презентація повинна бути створена в академічній формі, що не допускає використання легковажної анімації та зображень. Аналогічних вимог слід дотримуватися щодо шрифтів, які використовуються в презентації.

Титульний слайд презентації має містити такі відомості: інформацію про автора презентації; тему кваліфікаційної роботи; відомості про наукового керівника. Підписи до фото- та відеоматеріалів, схем, таблиць тощо повинні бути короткими й мають відображати суть роботи. ***Крапки в назвах та підписах під ілюстраціями не ставляться.***

Начальні слайди містять обґрунтування вибору теми, об'єкт і предмет, мету і завдання, методи дослідження, наукову новизну, апробацію.

Наступні слайди розкривають зміст кваліфікаційної роботи за розділами (***саму суть і найцікавішу досліджувану автором інформацію***).

Передостанні слайди містять висновки.

Останній слайд має інформувати про закінчення доповіді.

Текст презентації – короткий, з ключовими фразами.

Зміст презентації чітко структурується: кожен новий слайд має логічно впливати з попереднього й одночасно передувати наступному.

Не слід робити занадто великі презентації, оптимальною може бути презентація з 10–15 слайдів. Крім того, слід дотримуватися правила співвідношення кількості тексту в презентації до візуального матеріалу, що преважує. Оптимальним є наявність не більше 15–30 % тексту.

Презентація може бути в ускладненому мультимедійному форматі. Слово «мультимедіа» означає безліч засобів донесення інформації. Мультимедійна презентація – сучасний високотехнологічний спосіб подання інформації за допомогою цілого комплексу засобів її передачі–анімації, комп'ютерної графіки, відео- і фотоматеріалів, тексту, звуку у вигляді музики, голосу диктора і спецефектів та ін. Може бути презентація (анімаційний ролик) із можливістю управління в інтерактивному режимі.

Саме використання презентації, яка структурує думки здобувача вищої освіти і класифікує матеріал, дозволяє значно підвищити інформативність і ефективність доповіді під час захисту кваліфікаційної роботи, сприяє збільшенню динамізму й набуттю бажаної виразності.

Презентація не замінює, а суттєво доповнює доповідь здобувача вищої освіти щодо проведеного дослідження.

Презентація не повинна бути нудною, монотонною, громіздкою.

3.3. захист кваліфікаційної роботи перед ЕК

Завершальним етапом підготовки здобувача вищої освіти є прилюдний захист кваліфікаційної магістерської роботи (творчого проєкту та науково-дослідницької роботи), що відбувається в межах засідання Екзаменаційної комісії, яку очолює Голова.

Присутність наукового керівника здобувача вищої освіти на захисті є бажаною.

Тривалість захисту як творчого проєкту, так і науково-дослідницької роботи, не повинна перевищувати 15 хвилин. Будь-яка допомога здобувачу під час захисту ним кваліфікаційної магістерської роботи з чийого боку було боку категорично забороняється як прояв академічної недоброчесності.

Щодо захисту наукової компоненти кваліфікаційної магістерської роботи, то здобувач вищої освіти у доповіді під час демонстрації презентації розкриває науковий апарат дослідження (*проблему, об'єкт і предмет, мету та завдання*), ключові положення роботи, висновки та авторські позиції щодо розглянутої теми.

На початку процедури захисту оголошуються висновки відгуку наукового керівника на виконану роботу та рецензій (зовнішньої й внутрішньої). Після цього здобувачу вищої освіти надається слово для захисту роботи та відповіді на зауваження й рекомендації, зроблені рецензентами.

По завершенні виступу здійснюється обговорення захисту здобувача, під час якого можуть формулювати запитання члени ЕК та присутні (на захисті можуть бути присутніми всі бажані). Кількість запитань не обмежується. **Запитання мають стосуватися виключно теми роботи.**

Відповіді на запитання починаються зі фрази «Дякую за питання!» і повинні бути чіткими, стислими, ґрунтовними, добре аргументованими.

Усі запитання стосовно науково-дослідницької роботи та відповіді на них фіксуються в протоколі ЕК. На захисті оцінюється не лише теоретичний і практичний рівні науково-дослідницької роботи, а й особистість випускника вищої школи, його фахова компетентність, ерудованість, виявлені під час виступу, відповіді на запитання та зауваження. Помилки, неточності, допущені в ході виступу, поверховість або неповнота відповідей можуть негативно вплинути на результати захисту.

Слід особливо врахувати таке питання, як зовнішній вигляд здобувача вищої освіти, що є принциповим для захисту кваліфікаційної магістерської роботи. Відомо, що елегантність, акуратність в одязі, дотримання офіційно-ділового стилю сприяють позитивному враженню від особи здобувача освіти з боку членів Екзаменаційної комісії і присутніх на захисті.

Після закінчення захисту проводиться закрите засідання ЕК, на якому колегіально оцінюється кожна кваліфікаційна магістерська робота з урахуванням процедури захисту *творчого проєкту та науково-дослідницької роботи.*

Ступінь вищої освіти «Магістр» відповідної спеціальності надається здобувачам вищої освіти, які виконали освітньо-професійну програму підготовки магістрів, склали певні заліки, екзамени та успішно пройшли публічний захист.

3.9. Критерії оцінювання науково-дослідницької роботи

Науково-дослідницька робота має продемонструвати авторську спроможність: логічно та аргументовано викладати своє бачення й дослідницькі позиції; робити власні узагальнення та висновки на основі коректного опрацювання літературних джерел й обраних до розгляду матеріалів; опанування сучасними методами наукового дослідження.

Критеріями оцінювання є:

- чіткість, повнота і логічна послідовність розкриття теми;
- відповідність науковому стилю викладання;
- відсутність орфографічних, синтаксичних і стилістичних помилок;
- правильне оформлення роботи відповідно до державних стандартів (через значні відхилення від установлених вимог робота може бути взагалі не допущена до захисту або це суттєво вплине на загальну оцінку).

Науково-дослідницька робота повинна бути написана беззловживань: цитатами, запозиченими із статей, монографій, підручників та з мережі Інтернет; науковими термінами, що транслітеровані з іноземних мов. Робота не повинна мати копілятивний характер.

Оцінюючи наукову компоненту кваліфікаційної магістерської роботи, комісія враховує не лише якість самого наукового дослідження, його наукову

новизну, практичну значимість, уміння захистити сформульовані положення та висновки, а й відповідність до оформлення на підставі встановлених вимог.

Робота, в якій є власна оцінка різноманітних джерел, де були використані різнопланові методи дослідження, різноаспектно розглянуті проблеми, зроблені власні дослідження, аргументовані висновки та обґрунтовані авторські позиції, а результати наукового дослідження були опубліковані в наукових виданнях або збірниках наукових конференцій, може претендувати на високий рівень оцінки.

Робота, в якій було зроблено оцінку використаних джерел, проаналізовано підібраний матеріал, на базі якого досліджувалася тема, сформульовані висновки, але вони не є достатньо аргументованими, може претендувати на середній рівень оцінки.

Робота, в якій розкрито тему, відображено використані джерела, здійснено певний аналіз із висновками, але без необхідного їх обґрунтування, допускається до захисту, проте може претендувати на низький рівень оцінки.

Рішення щодо підсумкової оцінки захистів творчого проєкту та науково-дослідницької роботи приймається більшістю голосів членів ЕК за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника та рецензентів.

Науково-дослідницька робота як кваліфікаційна робота з ознаками плагіату рішенням ЕК знімається з розгляду, отримує незадовільну оцінку, а захист нової (на іншу тему) визначається можливим не раніше, ніж через рік.

Здобувач вищої освіти, який не захистив у затверджений строк свою роботу, має право на повторну атестацію в наступний термін роботи ЕК протягом трьох років після закінчення Академії. У випадку, коли захист науково-дослідницької роботи визнається незадовільним, ЕК приймає рішення, чи подається на повторний захист та сама робота з доопрацюванням, чи виконуватиметься інше дослідження за новою темою.

Після оголошення результатів захисту, згідно презентацій творчого проєкту та науково-дослідницької роботи комісія відзначає кращі, указує на загальні недоліки. Оцінки кваліфікаційних магістерських робіт вносяться у протокол засідання ЕК.

Після успішного захисту кваліфікаційної магістерської роботи рішенням ЕК здобувачу вищої освіти присвоюється ***ступінь магістра***.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова. А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.

URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

2. Андрійчук В. Г. Сутнісний аспект методології наукових досліджень. Економіка АПК. 2016. № 7. С. 87-94.

3. Антошина І. В. Методологія як фундаментальна основа наукового дослідження. Академічні візії. 2024. Вип. 27.

URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/957>

4. Бабух І. Б. Актуальність та специфіка сучасної методології наукових досліджень. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. Вип. 3 (318). С. 291–294.

5. Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015) : презентація / Наук. б-ка НаУКМА ; уклад. Т. О. Патрушева. Київ, 2016.

URL: <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/83022015>

6. Болтянська Н. І. Технології наукових досліджень в технічному сервісі: посібник-практикум. Мелітополь: «Люкс», 2020. 136 с.

7. Вимоги до оформлення магістерської роботи.

URL: http://web.znu.edu.ua/lab/fordep/oformlenie/diplom_magistra.htm

8. Випускна кваліфікаційна робота: методика підготовки [Текст] : навч.-метод. посіб. / Лариса Бутко, Дар'я Василенко ; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. Кременчук : Щербатих О. В. [вид.], 2022. 152 с. : рис.

9. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків: ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2017. 272 с.

10. Данильян О. Г., Дзьюбань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.

11. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 84. Діяльність у галузі драматичного мистецтва та інша розважальна діяльність.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0032280-00#Text>

12. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше;

чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація). – З внесеними поправками.

13. Зав'ялова Т. В., Непша О. В. Глосарій термів тапонять з курсу «Основи наукових досліджень» : навч.-метод. вид. Мелітополь : ТОВ Колор Принт, 2019. 84 с.

14. Закон України «Про вищу освіту».

URL:<https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>

15. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту».

URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

16. Закон України «Про освіту». Стаття 42 „Академічна доброчесність”. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>

17. Затверджені стандарти вищої освіти України: офіційний сайт Міністерства освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (Проекти стандартів вищої освіти України: офіційний сайт Міністерства освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/proekti-standartiv-vishoyi-osviti>)

18. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання : ДСТУ 8302:2015. Вид. офіц. [Чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

19. Калініна Л. Науковий дискурс сучасних методологій організаційного механізму управління у сфері освіти. Рідна школа. 2017. № 1–2 (січень-лютий). С. 8–17.

20. Клековкін О. Ю. Мистецтво : методологія дослідження : метод. посіб. / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України Київ : Фенікс, 2017. 144 с.

21. Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури URL: https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kd_21.pdf

22. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.

23. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С.Е. Важинський, Т.І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 260 с.

24. Методичні вимоги до структури й оформлення магістерського науковотворчого проєкту (артпроєкт) / укл. М.В. Крипчук, С.М. Деркач, О.О. Абрамович. Київ : КНУКіМ, 2020. 71 с.

25. МОН URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/dualna-forma-zdobuttya->

osviti-rezultati-drugogo-roku-pilotnogo-proyektu

26. Національна рамка кваліфікацій, 2011.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
27. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
28. Омельчук С. А. Бути чесним у навчанні й науці : експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти : навч. посіб. / М- во освіти і науки України, Херсон. держ. ун-т. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
29. Оформлення бібліографічних посилань у наукових роботах у наукових роботах (за ДСТУ 8302:2015) : презентація / Бібліотека Київського університету ім. Бориса Грінченка ; уклад. С. І. Гузенко. Київ, 2017.
URL: <http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/seminar/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%208302.pdf>
30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
31. Про затвердження вимог до оформлення дисертації : наказ М-ва освіти і науки України від 12 січ. 2017 р. № 40 // Офіц. вісн. України. 2017. № 20. С. 136–141.
32. Програма TUNING – гармонізація освітніх структур у Європі.
URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>
33. Слюсаренко М. І. Методичні рекомендації щодо самостійної роботи та підготовки до практичних і лабораторних занять у процесі вивчення дисципліни «Основи наукового дослідження». Одеса: Університет Ушинського, 2021. 29 с.
34. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.
35. Шейко В. М., Богуцький Ю. П., Кушнарєнко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посіб. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.
36. Шумакова С. Методологічний інструментарій розширення меж аналітики сценічного мистецтва: парадигмальність. Мистецтвознавство України : зб. наук. пр. / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ, 2019. Вип. 19. С. 274-279.
37. Шумакова С. Сценічне мистецтво: методологічний вимір науково-дослідницького пошуку. Problems of modern education: materials of the

XIII international scientific conference on September 10–11, 2022. Prague : Vědecko vydavatelské centrum «Sociosféra-CZ», 2022. P. 32-39.

38. Шумакова С. Міждисциплінарність як конструктивна методологічна стратегія нових трактувань і оформлення предметного поля театрознавчого знання // Мистецька культура: історія, теорія, методологія : доп. та повідомл. X Міжнар. наук. конф. (Львів, 18 листоп. 2022 р.). / Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, Ін-т дослідж. бібл. мистец. ресурсів. Львів, 2022. С. 226-230.

39. Якість ОП, освітнього процесу та дотримання принципів академічної доброчесності. 2022-2023 н.р.

URL: https://ic.ac.kharkov.ua/yakist/monitoring/2023/zvit_22-23.pdf

40. EQF 2017 (Європейська рамка кваліфікацій)

URL: <https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/en.pdf>;

<https://ec.europa.eu/ploteus/content/descriptors-page>

QF EHEA 2018 (Рамка кваліфікацій ЄПВО)

URL: http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_AppendixIII_952778.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

ЗРАЗОК ЗАЯВИ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Зав. кафедри режисури ХДАК Ім'я та ПРІЗВИЩЕ
здобувача вищої освіти
другого (магістерського) освітнього рівня
очної /заочної форми навчання
Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

ЗАЯВА

Прошу затвердити тему кваліфікаційної роботи: «Назва теми»
та призначити наукового керівника:
науковий ступінь, учене звання, посада
Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Дата

Здобувач вищої освіти

_____

(підпис)

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Зав. кафедри режисури

_____

(підпис)

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Додаток Б

**ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра режисури

**Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»**

НАЗВА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Виконав:

здобувач вищої освіти
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Науковий керівник:

науковий ступінь, учене звання, посада

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Наукові рецензенти:

1) науковий ступінь, учене звання, посада

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ;

2) науковий ступінь, учене звання, посада

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Допущено до захисту

Зав. кафедри _____ / Ім'я та ПРІЗВИЩЕ /

«__» _____ 20__ р.

Харків
20__

ЗРАЗОК ЗАВДАННЯ ТА КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУ РОБОТИ

Харківська державна академія культури

Факультет сценічного мистецтва
Кафедра режисури
Ступінь вищої освіти «Магістр»
Галузь знань __ «_____»
Спеціальність __ «_____»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри режисури
_____ / Ім'я та ПРІЗВИЩЕ /
«___» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

1. Тема магістерської роботи:
«НАЗВА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ»
науковий керівник:
науковий ступінь, учене звання, посада
Ім'я та ПРІЗВИЩЕ
затверджені рішенням кафедри режисури від _____ 20__ року.
2. Строк подання роботи – _____ 20__ року.
3. Вихідні дані – в роботі досліджується...
4. Зміст роботи (питання, що потребують розробки)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОДІЛУ

РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОДІЛУ

РОЗДІЛ 3. НАЗВА РОДІЛУ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Відомості про консультантів розділів кваліфікаційної роботи	Дата	Підпис
		завдання видав	завдання прийняв
ВСТУП	науковий ступінь, учене звання, посада, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ	дата	
РОЗДІЛ 1	науковий ступінь, учене звання, посада, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ	дата	
РОЗДІЛ 2	науковий ступінь, учене звання, посада, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ	дата	
РОЗДІЛ 3	науковий ступінь, учене звання, посада, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ	дата	
ВИСНОВКИ	науковий ступінь, учене звання, посада, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ	дата	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	науковий ступінь, учене звання, посада, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ	дата	
ДОДАТКИ	науковий ступінь, учене звання, посада, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ	дата	

6. Дата видачі завдання – _____ 20__ року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1.	ВСТУП	дата	
2.	РОЗДІЛ 1	дата	
3.	РОЗДІЛ 2	дата	
4.	РОЗДІЛ 3	дата	
5.	ВИСНОВКИ	дата	
6.	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	дата	
7.	ДОДАТКИ	дата	
8.	РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ	дата	
9.	ЗБІР РЕЦЕНЗІЙ	дата	

Здобувач вищої освіти

_____
(підпис)

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

Науковий керівник роботи

_____
(підпис)

Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

ЗРАЗОК ЗАВДАННЯ ТА КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУ РОБОТИ

Харківська державна академія культури

Факультет театрального мистецтва
Кафедра режисури
Ступінь вищої освіти «Магістр»
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри режисури

_____ / Сергій ГОРДЄЄВ

18 жовтня 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи здобувачу вищої освіти

Олексію ПЕЧІЙ

1. Тема кваліфікаційної роботи:

**«ФЕНОМЕН ПОСТДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ:
КОНЦЕПТУАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ВИМІР»**

науковий керівник –

**Світлана ШУМАКОВА, кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри режисури ХДАК**

затверджені рішенням кафедри режисури від 18 жовтня 2023 року.

2. Строк подання роботи – 27 грудня 2024 року.

3. Вихідні дані – робота досліджує особливості підґрунтя генезису та еволюційних трансформацій постдраматичного театру в контексті затвердження концепції та світу естетики.

4. Зміст роботи (питання, що потребують розробки)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПЦІЯ Й СВІТ ЕСТЕТИКИ

ПОСТДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ

РОЗДІЛ 3. СВОЄРІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ПОСТДРАМАТИЧНОГО

ТЕАТРУ В УКРАЇНІ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Науковий ступінь, учене звання, посада, ім'я та прізвище консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
ВСТУП	кандидат мистецтвознавства Світлана ШУМАКОВА; доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	29.11.2023	піпис
РОЗДІЛ 1.	доктор культурології, професор Антоніна КІКОТЬ	15.01.2024	піпис
РОЗДІЛ 2.	кандидат мистецтвознавства Світлана ШУМАКОВА	19.04.2024	піпис
РОЗДІЛ 3.	кандидат мистецтвознавства Роман НАБОКОВ	03.09.2024	піпис
ВИСНОВКИ	кандидат мистецтвознавства Світлана ШУМАКОВА	05.11.2024	піпис
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	кандидат мистецтвознавства, професор Сергій ГОРДЄЄВ	15.11.2024	піпис
ДОДАТКИ	кандидат мистецтвознавства Світлана ШУМАКОВА	22.11.2024	піпис

6. Дата видачі завдання – 18 жовтня 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	ВСТУП	15.01.2024	
2.	РОЗДІЛ 1.	19.04.2024	
3.	РОЗДІЛ 2.	03.09.2024	
4.	РОЗДІЛ 3.	06.11.2024	
5.	ВИСНОВКИ	20.11.2024	
6.	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28.11.2024	
7.	ДОДАТКИ	02.12.2024	
8.	РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТУ	05.12.2024	
9.	ЗБІР РЕЦЕНЗІЙ	10.12.2024	

Здобувач вищої освіти:

_____

(підпис)

Олексій ПЕЧІЙ

Науковий керівник роботи:

_____

(підпис)

Світлана ШУМАКОВА

ЗАГАЛЬНИЙ ЗРАЗОК ПОБУДОВИ ЗМІСТУ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП	N
РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ	N
1.1. Назва підрозділу	N
1.2. Назва підрозділу	N
1.3. Назва підрозділу	N
Висновки до розділу 1	
РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ	N
2.1. Назва підрозділу	N
2.2. Назва підрозділу	N
2.3. Назва підрозділу	N
Висновки до розділу 2	
РОЗДІЛ 3. НАЗВА РОЗДІЛУ	N
3.1. Назва підрозділу	N
3.2. Назва підрозділу	N
3.3. Назва підрозділу	N
Висновки до розділу 3	N
ВИСНОВКИ	N
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	N
ДОДАТКИ	N

Продовження додатку Д

**ЗРАЗОК ПОБУДОВИ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ,
ЗАХИЩЕНОЇ ЗА ТЕМОЮ:
«ФЕНОМЕН ПОСТДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ:
КОНЦЕПТУАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ВИМІР»**

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1. Історіографія, літературні джерела та методологічний фокус дослідження.....	8
1.2. Феномен постдраматичного театру: теоретичний дискурс новітнього театрознавства.....	27
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПЦІЯ Й ЕСТЕТИКА ПОСТДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ	37
2.1. Виникнення, шляхи й тенденції еволюції постдраматичного театру	3
2.2. Концептуальні домінанти, напрямки та театральні знаки постдраматичного театру.....	44
2.3. Ролі актора та глядача у постдраматичному театрі.....	58
Висновки до розділу 2	65
РОЗДІЛ 3. СВОЄРІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ПОСТДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ В УКРАЇНІ	66
3.1. Витоки вітчизняного явища постдраматичного театру....	66
3.2. Специфіка появи постдраматичного театру в Україні	74
3.3. Сучасний театральний процес та прояви постдраматизму на українській сцені	82
Висновки до розділу 3.....	100
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	104
ДОДАТКИ	112

ЗРАЗОК ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ВСТУПУ

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Простір «театру сучасності» пропонує відмовитися від сприйняття світу за принципом «що? і чому?»: строго кажучи, «театр сучасності» це – явна провокативність щодо глядача. Динаміка змін у театральній сфері, відштовхуючись від «нового реалізму», поступово відбувається в руслі «постдраматичного театру». Тож сучасна наука потребує узагальнень розвитку домінуючих сценічних тенденцій, виділення специфічних особливостей «постдраматичного театру», феномен якого, на думку німецького дослідника – автора терміну «постдраматичний театр» – Ганса-Тіса Лемана, виник в останній чверті ХХ століття в Західній Європі і ґрунтується на запереченні традиційного «драматичного» театру, ідеї кризи інтерпретаційної режисури, яка базується на трактуванні готової п'єси.

За твердженням Х.-Т Лемана, впевнено виникло спеціальне поняття театрального проекту як «пошук нових відповідностей між різними практиками, інституціями, просторами, структурами і людьми». Це – театр, за Х.-Т Леманом, – візуальний, тілесний і різноспрямований. Постдраматичний театр, за словами дослідника драми Б. Асмута, є вичерпанням драми як такої як наслідок безпосереднього впливу нових медійних засобів.

Постдраматичний театр, відіграючи важливу роль в сучасному мистецтві, постає відображенням особливостей розвитку культури сьогодення. Тож **актуальність** вивчення феномена постдраматичного театру є беззаперечною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерське дослідження виконано відповідно плану наукових досліджень, затвердженого на засіданні кафедри режисури Харківської державної академії культури 2024–2025 рр., затвердженого на засіданні кафедри (протокол № 3 від 15 вересня 2024 р.), та є складової теми «Актуальні науково-дослідні пошуки в контексті сценічного дискурсу».

Об'єкт дослідження – феномен постдраматичного театру.

Предмет дослідження – концепція й естетика постдраматичного театру.

Мета та завдання дослідження. *Мета* – розкрити особливості виникнення й еволюції постдраматичного театру в контексті концептуально-естетичного виміру.

Досягнення мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- узагальнити теоретичні основи феномену постдраматичного театру;
- охарактеризувати концепцію постдраматичного театру й європейський досвід постдраматизму;
- дослідити природу й особливості жанротворення сучасної театральної культури України та висвітлити фактори візуалізації;
- означити межі втілення постдраматизму щодо української сцени;
- визначити в контексті постдраматичного театру нові ролі актора і глядача, узагальнити режисерську пошукову діяльність.

Методи дослідження. Специфіка теми й авторські задачі передбачають міждисциплінарний кут зору й певні методологічні підходи, зумовлені досліджуванним феноменом, а саме:

- *культурологічний* для аналізу предмета в культурно-історичному контексті, простеження шляхів розвитку явища постдраматичного театру;
- *мистецтвознавчий* з метою дослідження художнього змісту розглядуваного постдраматичного театру;
- *системного*, який базується на принципі багатоплановості, полягає у тому, що об'єкт вивчається у декількох планах й аспектах як сукупність взаємозв'язаних елементів в актуальному зв'язку із зовнішнім середовищем.

У свою чергу, методологія дослідження вибудована на принципі історизму та системі методів і прийомів відповідно поставленим завданням:

- *історико-культурний* для розгляду зовнішнього контексту і домінант поступу постдраматичного театру;

- *метод причинно-наслідкового аналізу* – розгляду специфіки еволюційного розвитку досліджуваного предмета;
- *метод аналізу твору* для вивчення актуального художнього досвіду;
- *метод аналізу творчості автора* для аналітики режисерської діяльності;
- *загальнонаукові методи: метод аналізу, метод порівняння та метод узагальнення.*

Наукова новизна одержаних результатів полягає в дослідженні феномена постдраматичного театру крізь призму концептуально-естетичного виміру. Вперше в наукових дослідженнях було піднято питання визначення концептуальних засад вітчизняного постдраматичного театру. Крім того, в роботі має місце певне вдосконалення методів аналізу сценічного мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів. Відтворений у роботі аналіз уможливорює визначення особливостей постдраматичного театру, зокрема характерних українській сцені, отже розкриває зміст національної ідентичності театру. Виявлені мотиви візуалізації сценічного твору можуть знаходити застосування у пошуках образного рішення спектаклю; мотиви рецептивної залученості – провокативності щодо глядацької уваги – у розумінні прагнень сучасного глядача.

Робота може бути використана в учбових посібниках, наукових працях та арт-практиках України для вивчення новітніх форм театру.

Апробація результатів дослідження здійснена на Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові пошуки: актуальні проблеми теорії та практики» (НПУ ім. М. П. Драгоманова) і Всеукраїнській науково-теоретичній конференції молодих учених «Культура та інформаційне суспільство XXI століття» (ХДАК).

Результати дослідження обговорено на кафедрі режисури Харківської державної академії культури.

Публікації:

1. Печій О. А. До питання про підходи до вивчення проблематики постдраматичного театру // Культурологічний альманах : Випуск 11. Київ : Вид-тво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2024. С. 168–171.

2. Печій О. А. Оновлення українського мистецького простору : постдраматичний театр // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук. конф. (26–27 листоп. 2024 р.) / ХДАК. Харків, 2024. — С. 154–156.

Структуру роботи складає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел з 42 найменувань, 15 додатків; основний зміст – 50 сторінок, загальний обсяг роботи – 67 сторінок.

ЗРАЗКИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

Книги одного автора

Безручко О. В. Творча і мистецько-наставницька діяльність в Україні діячів театру і кіно : монографія : в 2 т. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ф-т кіно і телебачення. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2017. Т. 1. 211 с. ; Т. 2. 216 с.

Оніщенко О. І. Художня творчість: проект некласичної естетики : монографія. Київ : Ін-т культурології АМУ, 2008. 232 с.

Книги двох авторів

Баканурський А. Г., Корнієнко В. В. Театрально-драматичний словник ХХ століття. Київ : Знання України, 2009. 319 с.

Мухарський Д. О., Конькова І. Г. Свято – моя професія. Київ : Київ. правда, 2009. 264 с. : іл.

Книги трьох авторів

Бізюк А. В., Вовк О. В., Ткаченко В. П. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2019. 180 с.

Шейко В. М., Богуцький Ю. П., Кушнарєнко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посіб. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.

Книги чотирьох і більше авторів

Естетика : підручник / Л. Т. Левчук [та ін.]. Київ : Вища шк. 2005. 431 с.

Книги за редакцією та укладання

Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / ред. В. Сидоренко ; Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с. : іл.

Християнські зимові свята / уклад.: С. Дісс, О. Кривич. Донецьк : СПД ФО Сердюк В. І., 2005. 256 с.

Матеріали конференцій

Культура і суспільство ХХІ століття: духовні, культурологічні, соціальні виміри : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 27–28 трав. 2010 р. / М-во культури і туризму України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККІМ, 2010. 312 с.

Видатні постаті науки, культури і освіти України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 30–31 жовт. 2008 р. / М-во культури і туризму України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : ДАКККиМ, 2008. 344 с.

Словники, довідники

Дятчук В. В., Барабан Л. І. Український тлумачний словник театральної лексики / В. В. Дятчук. Київ : Просвіта, 2002. 150 с.

Безклубенко С. Д., Рутковський О. Д. Український енциклопедичний кінословник. Т. 1. Основні терміни і поняття. Київ : КНУКиМ, 2006. 500 с.

Українська літературна енциклопедія. У 5 т. Т. 3 / ред. І. О. Дзевєрін. Київ : Укр. енциклопедія ім. М. Бажана, 1995. 318 с.

Людство і віра : всесвітня історія народів і релігій. У 4 т. Т. 3 : енцикл.-довід. вид. / авт.-уклад. Г. Щокін. Київ : Персонал, 2008. 576 с.

Розділ книги

Станішевський Ю. Український театр кінця XIX – початку XX століть: проблеми синтетичної природи і становлення національного режисерського мистецтва // Нариси з історії театрального мистецтва України XX ст. / ред. В. Сидоренко. Київ, 2006. С. 10–82.

Безгін І. Д. Менеджмент і менеджер у зарубіжній практиці виконавського мистецтва // Мистецтво і ринок : нариси. Київ : Компас, 2005. С. 315–357.

Стаття в матеріалах конференції

Кужельний О. П. Виявлення новітніх соціальних тенденцій світовою класичною драматургією // Культура і суспільство XXI століття: духовні, культурологічні, соціальні виміри : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 27–28 трав. 2010 р. / М-во культури і туризму України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2010. С. 237–240.

Стаття в енциклопедії, словнику

Аверинцев С. С. Символ / С. С. Аверинцев // Софія. Логос : словарь. Киев : Дух і Літера, 2001. С. 155–161.

Скуратівський В. Л. Культурні цінності // Енциклопедія Сучасної України. Київ, 2016. Т. 16. С. 116.

Стаття у збірці

Єсипенко Р. Погляд на історію українського театру // Мистецтвознавство України : зб. наук. пр. Київ, 2006. Вип. 5. С. 137–148.

Опанасюк О. П. Структурне буття культур: історичний, мета-історичний та езотеричний аспекти // Ставропігійські філософські студії : зб. наук. пр. з філософії, психології, мистецтвознавства, культурології, педагогіки та філософії освіти. Львів, 2008. Вип. 2. С. 46–65.

Стаття в журналі

Паламаренко О. А. Режисерська творчість у сценічному мистецтві українських театральних діячів ХІХ – початку ХХ століття // Культура і сучасність. 2011. № 2. С. 208–211.

Гродзицька М. Марсель Марсо та його послідовники на українській сцені // Український театр. 2009. № 3. С. 25–27.

Стаття в газеті

Слоновська О. Таке звичайне театральне диво // Культура і життя. 2012. 10 лют. С. 10.

Винник Т. Драматург має бути провокатором // Літературна Україна. 2011. 15 груд. С. 15.

Електронний ресурс

Вимоги до оформлення магістерської роботи. URL: http://web.znu.edu.ua/lab/fordep/oformlenie/diplom_magistra.htm

Ільків В. Богдан Бенюк в ролі Герасима Калитки у виставі «Сто тисяч» в Київському театрі на Подолі. URL: <http://lcatral.org.ua/>.

Українська культура в іменах URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/Posobyе-Ukraynckaya-kultura-v-ymenah-1.pdf>

Архівні документи

Наукове товариство ім. Шевченка // Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

ДСТУ

ДСТУ ГОСТ 7.1:2015 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». URL: <http://library-phdpu.org.ua/>

ДСТУ 3008-2015 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

URL: <http://www.uazakon.com/document/spart94/inx94057.htm>

Законодавча, нормативна документація

Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>

Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Закон України «Про Освіту». Стаття 42 „Академічна доброчесність”. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>

Інструкція Міністерства освіти і науки України, стандартів вищої освіти України. URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf

ЗРАЗОК ВІДГУКУ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

**ВІДГУК
НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
на кваліфікаційну магістерську роботу
«Феномен постдраматичного театру:
концептуально-естетичний вимір»,
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
Олексія ПЕЧІЙ**

Насамперед, слід відзначити беззаперечну актуальність обраної теми магістерського дослідження, зумовленого доволі неослабною затребуваністю культурологічно-мистецтвознавчих робіт у галузі вивчення мистецької сфери вітчизняної культури. Зокрема, як практично «білого аркушу» – феномена, що відбиває стан яскравого сценічного експерименту, вихід за межі попередніх художніх форм та інноватику європейських перформативних інтенцій, – постдраматичного театру не тільки як суттєвої складової загальнонаціонального культурного доробку, але й як одного з можливо перспективних трендів формування культурного іміджу України за кордоном.

Запланована дослідна робота, метою якої є розкриття особливостей підґрунтя генезису та еволюційних трансформацій постдраматичного театру в контексті затвердження нетривіальної концепції й світу естетики, виконана на належному рівні: поставлені наукові задачі вирішені, мета проведеного дослідження досягнута.

Структурно-змістовна складова роботи відтворює чітку логіку наукового пошуку, а система задіяних автором взаємоузгоджених методологічних підходів та методів дослідження демонструє передбачуваність різнобічного охоплення обраної проблематики.

Представлені результати дають підстави для висновку: магістерське дослідження в цілому відповідає існуючим вимогам щодо такого виду робіт та може бути рекомендованим до захисту.

Науковий керівник:
кандидат мистецтвознавства

Світлана ШУМАКОВА

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну магістерську роботу
«ФЕНОМЕН ПОСТДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ:
КОНЦЕПТУАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ВИМІР»,
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
Олексія ПЕЧІЙ

Слід звернути увагу, що Олексій Печій обрав досить складну тему постдраматичного театру в концептуально-естетичному вимірі, і в цьому проявляється його наукова сміливість.

Одразу скажу, що тему, не зважаючи на її багатовимірність, було розкрито на достатньому рівні, отже мета дослідження – визначення еволюційних трансформацій в контексті нетривіальних концепцій, було досягнуто.

Актуальність роботи полягає в обґрунтованості різноманіття стильових явищ в їх диференціації та інтеграції у використанні різних жанрів, видів мистецтва, притаманних постмодерному світосприйняттю. Комплекс методів дослідження, використаний в роботі, дозволив виконати поставлені задачі у повному обсязі.

Робота містить певну наукову новизну, а саме, на основі джерельного аналізу розкрито смислоутворюючий потенціал постдраматичного театру. Набули подальшого розвитку його концепції та висвітлено принципи формотворення.

Робота має практичне значення для учбової, наукової роботи, а також її результати можуть бути використані в арт-практиках України.

Звертаю увагу, що перший теоретико-методологічний розділ, найскладніший у магістерській роботі, в роботі Олексій Печій виконано на високому рівні.

Отже, рецензована робота відповідає кваліфікаційним характеристикам такого виду робіт і є рекомендованою до захисту.

Рецензент:
доктор культурології, професор

Антоніна КІКОТЬ

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну магістерську роботу
«Феномен постдраматичного театру: концептуально-
естетичний вимір»,
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
Олексія ПЕЧІЙ

Постдраматичний театр, до вивчення якого звертається автор магістерської роботи, являє собою складний феномен, проте є мало вивченим у сучасних мистецтвознавчому і культурологічному дискурсах. Відсутність комплексного дослідження постдраматичного театру в контексті концептуально-естетичного виміру й нагальних потреб вітчизняної мистецької практики зумовлюють особливу актуальність представленої роботи.

Мета і задачі даного дослідження мають обґрунтований зміст та повністю відповідають темі. Предмет та об'єкт роботи в рамках її теми сформульовано вірно. Зазначений методологічний інструментарій відбиває виокремлення важливих змістовних складових дослідження; висновки з відповідними теоретичними узагальненнями – послідовну реалізацію обумовлених метою задач.

Робота характеризується послідовною логікою викладення матеріалу, зваженістю побудови структури роботи та відповідністю нормативним вимогам щодо її оформлення. Справляє позитивне враження авторська стилістика і прагнення магістранта створити суттєве теоретичне підґрунтя досліджуваної теми.

Окремо варто зазначити, що дослідницький наголос зосереджено на українських надбаннях постдраматичного театру, що конкретизувало наукову увагу автора й дозволило спиратися на результати власних спостережень, чим значно збагатило як фактологічну базу, так і кінцеві висновки дослідження.

Таким чином, кваліфікаційна робота Олексія Печій відповідає всім вимогам, тож може бути допущена до захисту.

Рецензент:

Народний артист України,
професор кафедри тележурналістики
Інституту кіно і телебачення КНУКІМ

Петро МАГА

**ЗРАЗОК ДЕКЛАРАЦІЇ, ЯКУ ЗАПОВНЮЄ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ДЛЯ ПЕРЕВЕРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В РАМКАХ
АНТИПЛАГІАТНОЇ ІНТЕРНЕТ-СИСТЕМИ**

ДЕКЛАРАЦІЯ

Я, Ім'я та ПРИЗВИЩЕ, здобувач вищої освіти Харківської державної академії культури, факультету сценічного мистецтва, групи 1М / ТА заявляю, що:

- представлений текст є моїм власним і написаний на підставі власних досліджень;
- у кваліфікаційній роботі не використовуються безпосередньо або побічно чужі тексти, а якщо використовуються фрагменти чужих робіт, то вони цитуються з чітким виокремленням та ідентифікуються посиланням на джерело;
- ніяка частина моєї кваліфікаційної роботи не є порушенням авторських прав установ або окремих авторів;
- ніяка частина моєї кваліфікаційної роботи не була представлена для захисту в іншій установі вищої освіти.

Я знаю, що в разі порушення даних забор'язань, кваліфікаційна робота не допускається до захисту відповідно до Правил факультету сценічного мистецтва ХДАК.

Дата

Здобувач вищої освіти

_____

Ім'я та ПРИЗВИЩЕ

(підпис)

**Витяги з тексту розширеного глосарію термінів та понять
ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України
«Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.)**

Поняття академічної доброчесності

Відповідно до Статті 42 Закону України «Про освіту»¹:

«Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації».

Основні види порушень академічної доброчесності

Частина 4 статті 42 Закону України «Про освіту» визначає такі основні види порушень академічної доброчесності:

Академічний плагіат — «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства».

---

¹ Закон України «Про Освіту». Стаття 42 „Академічна доброчесність”. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>

**ЗРАЗОК ПРОТОКОЛУ АНАЛІЗУ ЗВІТУ ПОДІБНОСТІ
ПІСЛЯ ПЕРЕВЕРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ОБОТИ В РАМКАХ
АНТИПЛАГІАТНОЇ ІНТЕРНЕТ-СИСТЕМИ**

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Ім'я та прізвище

Назва: Назва кваліфікаційної роботи

Науковий керівник: Ім'я та прізвище

Підрозділ: назва спеціальності

Коефіцієнт подібності 1:

Коефіцієнт подібності 2:

Мікропробіли:

Заміна букв:

Інтервали:

Білі знаки:

Дата створення звіту:

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

- Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.
- Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.
- Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

.....
.....
.....
.....

Дата

експерт

ЗРАЗКИ ПРИНЦИПУ ПОБУДОВИ ДОКЛАДУ НА ЗАХИСТІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. *«Шановний голово Екзаменаційної комісії, шановні члени комісії, шановні присутні! Вашій увазі пропонується кваліфікаційна робота на тему... Обґрунтування вибору теми ... (коротке). Об'єктом дослідження обрано..., а предметом... Мета роботи полягає в... Для реалізації мети дослідження необхідно було вирішити такі завдання... їх розв'язання здійснювалося із застосуванням таких методів, як... Наукова новизна полягає в тому, що вперше комплексно оцінено творчий шлях...; досліджено такі аспекти...; з'ясовано, що..., вивчено джерела..., встановлено факти...; проаналізовано феномен..., досліджено основні етапи... Практичне значення, полягає в... Робота пройшла відповідну апробацію на наукових конференціях... Робота має таку структуру: вступ, 3 розділи, висновки та список літератури, додатки... Зокрема, у першому розділі розкривається..., у другому..., у третьому... Отже, вивчивши, дослідивши, проаналізувавши предмет мого дослідження, зроблено такі висновки: перше..., друге...»».*

2. *«Шановний голово Екзаменаційної комісії, шановні члени комісії, шановні присутні! Дозвольте мені доповісти Вам про моє дослідження на тему... Його актуальність полягає в... Варто зазначити, що ця проблематика досліджувалася багатьма науковцями (історіографія), проте в обраному мною напрямку вона досліджена не недостатньо... Зважаючи на це метою мого дослідження є... Поставлена мета обумовила виконання таких завдань... (назвати). Об'єктом дослідження мною визначено..., а предметом... Щодо методологічної основи, то вона містить низку методів, які були використані задля розкриття теми. Наукову новизну роботи складають такі положення... Практичне значення дослідження зумовлене тим, що зроблені висновки та пропозиції можуть бути використані...; стаття в нагоді... В роботі отримано такі результати...».*

Далі потрібно стисло висвітлити зміст розділів та підрозділів кваліфікаційної роботи та її основний висновок й здобуті результати.

На завершення виступу варто подякувати членів екзаменаційної комісії та присутніх за увагу.

Після доповіді магістрант відповідає на запитання членів екзаменаційної комісії.

ТЕМАТИЧНА ПАНОРАМА ЗАХИЩЕНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

- Сучасні видовищні форми як фактор інноваційного розвитку мистецького процесу
- Світові шоу-програми: інноваційні технології нової DIGITAL-ери
- Сучасні світові інноваційні видовищні форми: вогняні, світлові та водні шоу
- Інтеграція мультимедійних технологій в сучасне європейське театральне мистецтво
- Перформативні лабораторії: інноваційні підходи до сучасного сценічного мистецтва
- Перформативна естетика в контексті сценічного мистецтва порубіжжя XX–XXI століть
- Феномен постдраматичного театру: концептуально-естетичний вимір
- Феномен режисури Роберта Уілсона: інноваційність сценічних форм
- Франко Драгоне: інноваційна режисура XXI століття
- Віртуальне середовище в контексті актуальних технологій івент-індустрії
- Креативні мистецькі локації в контексті еволюції сучасної індустрії розваг
- Арт-проекти у сучасному соціокультурному просторі України
- Благодійна імпреза в контексті сучасного сценічного мистецтва Європи та України
- Видовищні форми світу сучасної культуріндустрії: перехресні зв'язки сценічного і циркового мистецтва
- Феномен кабаре як особливий рід театральної естетики
- Тенденції візуалізації в сучасній сценічній культурі
- Фестиваль пластичного театру як джерело формування нової естетики сьогодення
- Dance Fesf як крос-культурний діалог: європейський та вітчизняний контекст
- Міжнародний фестиваль «Куранта» як творча майстерня в контексті сучасних театральних практик
- Літературно-музичний салон як актуальна форма мистецької комунікації у сценічному просторі сучасної України
- Харківський період ірраціонально-стихійної і провокативної творчості Андрія Жолдака
- Мистецтво анімації в сучасній світовій індустрії розваг

- Ярмарковий рух в Україні: історія, традиції, мистецька практика
- Соціокультурна функція української міфології в сучасному сценічному мистецтві
- Семіотика зброї в історичному костюмі театру та кіно
- Інноваційні технології як художній засіб створення мистецьких проєктів
- Сімейний театр – явище сучасного сценічного мистецтва
- Роль аматорських театрів у формуванні молодіжної культури та ідентичності в сучасному світі
- Гогольфест як мультидисциплінарний театральний фестиваль в культурно-мистецькому просторі України
- Fashion-show: специфічні особливості режисури та перспективи розвитку в креативній індустрії України
- Арт-квест як іноваційна форма попкультури
- Театралізація політичної акції: технології та режисура
- Особливості енвайронментного мистецтва як сучасної арт-практики
- «Фізичний театр» як іноваційна арт-практика в сучасному сценічному мистецтві
- Театралізація інтерактивних шоу в сучасній івент-індустрії
- Івент-індустрія в Україні: специфіка і арт-технології
- Інтерактивний театр в Україні на сучасному етапі: плейбек-театр, форум-театр, свідцький театр
- Зародження і розвиток імерсивного театру та його роль в сучасному театральному процесі
- Творчі іновації Лондонського театру «Royal Court»
- Внесок тотального театру Жан Луї Барро в світове театральне мистецтво
- Режисерський метод Піни Бауш та її вплив на світовий театральний процес
- Пластическое решение спектакля в Театре танца: театр Вупперталь и Black O!Range
- Театральний костюм як текст та мова культури
- Технічні та технологічні іновації у світовій театральній сценографії
- Мюзикли та рок-опери зарубіжної й української сцени в сучасному соціокультурному просторі
- Мюзикл як синтетичне мистецтво: історія та сучасність
- Музичний театр Ендрю Ллойд Вебера у часопросторі сучасного сценічного мистецтва
- Бродвейський мюзикл: процес формування жанру в 1910–1920 рр.

- Театралізація як засіб художньої виразності в сучасній світовій рок-музиці
- Жанр хоррор як психологічний інструмент: вплив фактору страху на свідомість людини
- Режисура шоу та артпроектів як явище сучасного сценічного мистецтва України
- Моновистава і проблеми її сценічного втілення
- Вистава-біографія як вид сучасного театрального мистецтва
- Прийоми театралізації рекламних кампаній в системі видовищного мистецтва
- Філармонія та маркетинг: науковий досвід осмислення питання
- Організація і режисура театралізованих видовищ в сучасній корпоративній культурі
- Міське свято як форма соціокультурного управління
- Український театр в системі маркетингових комунікацій
- Концертно-гастрольна діяльність в контексті культурно-мистецького менеджменту України
- Проблематика етнокультурного підґрунтя сучасної пісенної творчості
- Етнофестивалі як визначний прояв розвитку культури територіальних громад
- Постфольклорний танець в сучасному театральному просторі
- Трансформація традиційних сюжетів і мотивів в контексті сучасної драматургії свята
- Вуличний театр в контексті сучасної видовищної культури: європейський та вітчизняний досвід
- Вогняні і піротехнічні шоу як різновид театралізованого видовища
- Театр на ходулях як сучасна масова форма театрального мистецтва
- Театр тіней як візуальна форма сучасного театрального мистецтва
- Пантоміма як художньо-виразний засіб вуличних видовищ: історія і сучасність
- Феномен ляльки в світовому театральному просторі: естетика і технологія
- Елементи циркізації в режисурі масових видовищ як тенденція розвитку сучасних мистецьких практик
- Творчо-педагогічна діяльність В'ячеслава Полуніна в контексті розвитку перформативного театру
- Театралізація як режисерський метод Fashion-Show кін. XX – поч. XXI ст.
- Театралізований бал як історико-культурне явище в сучасній святковій індустрії України

- Театральна культура в системі державних реформ України за часів Гетьманщини (1696–1771 рр.)
- Військові реконструкції як інноваційна форма масового театру
- Театр імпровізації як явище світового сучасного мистецтва
- Феномен театру Чорного та Білого П'єро Олександра Вертинського (кінець XIX – поч. XX ст.)
- Варвара Каринська – майстер ігрового костюма
- Водевіль: витоки, генезис, відродження
- Харківський академічний театр музичної комедії: історія і сучасність
- Інтерпретації п'єс В. Шекспіра у сучасній світовій театральній культурі
- Режисерські системи XX ст. в сучасному театральному просторі
- Експериментальна майстерня театральних досліджень: пошуки новітніх технологій в роботі актора
- Режисерсько-педагогічна діяльність народного артиста України Фелікса Чемеровського в контексті розвитку масових видовищ України
- Режисерсько-педагогічна діяльність заслуженого діяча мистецтв України М. А. Ентіна в контексті розвитку драматичного театру (1971 – 2004 рр.)
- Етнонаціональні надбання української поетичності та їх вплив на формування сучасного актора
- Становлення та розвиток педагогічних принципів театральної школи Леся Курбаса
- Експериментальний тренінг Леся Курбаса в «Молодому театрі»
- Традиції театру «Березіль», відтворені Й. Гірняком в еміграції
- Сценічне слово у творчих експериментах Л. Курбаса та трансформаційні процеси в сучасному українському театрі
- Український символізм в контексті творчості М. В. Гіляровського
- Творче підпілля розстріляного відродження та драматургічна спадщина Миколи Куліша
- Феномен шістдесятників як авангарда культурної еліти та його вплив на український театр
- Нові трактування теми патріотизму в українському театрі та кіно (на прикладі творчості Тараса Шевченка)
- Інсценізація фольклорних текстів у сучасному українському театральному мистецтві (на прикладі фольклорно-етнографічних театрів України)
- Режисерська діяльність Ярослава Федоришина в контексті сучасного театального процесу України

- Режисерсько-педагогічна діяльність Едуарда Митницького в сучасному театральному процесі України
- Творчість режисера Рімаса Тумінаса в театральному процесі другої половини ХХ – на початку ХХІ ст.
- Одеський академічний театр музичної комедії імені Михайла Водяного: історія і сучасність
- Театр корифеїв і його вплив на сучасний театральний процес України
- Особливості сценічного втілення творів М. П. Старицького на теренах України (II пол. ХІХ – поч. ХХІ ст.)
- Становлення творчої індивідуальності Наталі Ужвій на українській сцені
- Сценічні прочитання п'єс В. Шекспіра у театрі «Березіль» (1922-1933 рр.) та у Харківському державному академічному українському драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка (1934 – 2018 рр.)
- Музичні вистави у театрі «Березіль» та театрі ім. Франка: творчо-виконавський аспект
- Сценічні інтерпретації творів М. Гоголя у контексті театального процесу України початку ХХІ століття
- Вітчизняний театр музичної комедії на межі ХХ–ХХІ ст.: тенденції українізації та дерусифікації
- Фестивальний рух в театральному мистецтві незалежної України: витоки, становлення та перспектива розвитку
- Творчість Оскара Кокошки як драматурга, режисера та сценографа у контексті еволюції європейського театру ХХ ст.
- Еволюція епічного театру Бертольда Брехта
- Пітер Брук – лідер світової режисури II пол. ХХ ст.
- Особливості сценічного втілення драматургії Г. Ібсена у світових театральних практиках (II пол. ХІХ ст. – поч. ХХІ ст.)
- Особливості виховання актора в театрі Єжи Гротовського (його тренінг у вихованні сучасного українського актора)
- Трансформація принципів театру абсурду через призму творчості Ежена Йонеско
- Сучасні карнавальні форми в контексті масової режисури
- Свято Івана Купали в контексті обрядової традиції народів Європи
- Трансформація вечорниць у сучасній масовій режисурі
- Театралізація як фактор розвитку ярмаркової культури України ХVІІІ–ХХІ ст.
- Сучасні технічні засоби художнього оформлення масових свят та вистав: систематизація та класифікація

- Сучасні тенденції синтетично-видовищної природи драматичного та естрадного мистецтва
- Мистецтво конференсу і ведучого у сучасному сценічному просторі
- Драматургічні особливості естрадного конференсу в сучасному контексті
- Колір в контексті образного рішення вистави: Харківська сцена поч. ХХІ ст.
- Інноваційні технології використання гриму в сучасних видовищах
- Український національний костюм: проблема сценічної інтерпретації
- Театралізація в обрядах ініціації: історія та сучасність
- Сучасний християнський театр в Україні та Європі
- Фольклорний театр як явище української культури
- Українські сміхові традиції в масових видовищах Полтавського регіону
- Народні обряди та свята Слобожанщини в контексті святкової театралізації
- Синтетичні форми сучасних театралізованих видовищ
- Сакральний образ матері на українській сцені
- Форми існування театру поетичного спрямування в сучасному сценічному мистецтві України
- Особливості технологій роботи актора в театрі нереалістичного спрямування (сюрреалістичному, екзистенційному, театрі абсурду)
- Формування та розвиток професії актора в українському поетичному театрі та кіно
- Робота актора в театрі та кіно нереалістичного спрямування
- Створення сценічного образу актора в українському музично-драматичному театру: генеза творчого процесу
- Метод дієвого аналізу в контексті сценічної практики і сучасної театральної педагогіки
- Імпровізація як засіб розвитку творчих здібностей актора
- Психологічні аспекти роботи актора: психо-фізіологічний бар'єр
- Роль акторської психотехніки в процесі формування творчої особистості у театральній школі
- Система професійної підготовки актора в американських театральних школах (ХХ – початку ХХІ ст.)
- Майстер-клас як сучасна форма передачі досвіду і майстерності у професійній підготовці актора
- Пластично-просторові форми як характерний напрямок еволюції акторської майстерності у світовому та українському сценічному мистецтві на межі ХХ – ХХІ ст.

- Лесь Іванович Сердюк та його внесок в театральну культуру м. Харкова
- Творча діяльність Богдана Ступки в контексті сучасного театального та кіно-, телемистецтва
- Соломон Міхоелс: творчий та педагогічний спадок
- Леонід Тарабаринів – видатний митець українського поетичного театру
- Трансформація традиційних мотивів і сюжетів у сучасній драматургії театралізованих видовищ
- Українська міфологія в сучасному театрі та кіно
- Художній образ відьми в драматичних виставах України
- Інтерпретації драми І. Франка «Украдене щастя» на сучасній українській сцені
- Специфіка втілення античної трагедії в сценічному мистецтві України та Європи (кінець ХХ – поч. ХХІ ст.)
- Екранізація українських п'єс побутового характеру другої половини ХХ ст.: соціально-психологічний аспект
- Специфіка екзистенційного існування в драматургії Миколи Хвильового у кінематографі та театрі
- Новітні напрямки сучасної драматургії України
- Особливості взаємодії митця та глядача в процесі творчої діяльності Харківського театру для дітей та юнацтва (2010-2020 рр.)
- Специфіка роботи актора в театрі юного глядача
- Вплив театального мистецтва на творчий розвиток дитини дошкільного та молодшого шкільного віку
- Дитячий театр як інструмент патріотичного виховання
- Театральні технології в контексті профілактики девіантної поведінки у підлітків
- Психодрама як інноваційна форма роботи з підлітками у театральних студіях України
- Особливості розвитку творчих здібностей школярів засобами сценічного мистецтва (театральні студії Харкова, сучасний етап)
- Освітньо-педагогічні аспекти виховання дітей засобами театального мистецтва (на прикладі Міжнародного дитячого центру – комплексу «Золотий ключик» м. Євпаторія)
- Специфіка сучасної освіти майбутнього актора в українських вузах
- Сучасні тенденції розвитку вірменського театру
- Становлення та перспективи розвитку ромського театру (ХХ – поч. ХХІ ст.)
- Специфіка роботи актора в театрі сценічної анімації
- Маска як інструмент театальної творчості

- Семіотика маски в контексті театральної культури театрів Катхакалі, Ваянг Топенг і Но
- Специфіка роботи актора в японському театрі Но
- Канонізація акторської гри в японському театрі ляльок Бунраку
- Особливості режисури церемонії відкриття Олімпійських ігор
- Особливості інтелектуальної власності у сценічному мистецтві: правова регламентація та форми захисту авторського права
- Економіко-правовий аспект діяльності режисера естради та театралізованих видовищ
- Вистава як комерційний продукт
- Недержавні театри Харкова як складова сучасного театрального процесу України
- Театр інклюзивного спрямування для людей з особливими потребами у контексті розвитку сучасного театрального мистецтва
- Виклики та загрози життєдіяльності театру як соціокультурного простору в умовах пандемії
- Сучасний український театр в умовах воєнного стану: трансформаційні процеси

БАЖАНІ ТЕМИ, ЩО ПРОПОНУЮТЬСЯ ДО РОЗРОБКИ

- Новітні креативно-видовищні індустрії у фокусі викликів і запитів сьогодення
- Неординарний інструментарій арт-менеджменту та івент-технологій
- Шоу-бізнес у вимірах соціокультурної динаміки сучасних реалій
- Мистецький проєкт в історії шоу-бізнесу
- Трансформації мистецько-видовищних форм світу сучасної культуріндустрії
- Театральна сцена вчора, сьогодні, завтра: переосмислення в нових економічних умовах
- Сучасні перетворення сцени як інноваційні погляди митця на домінування нової театральної мови
- Виразні принципи сценічного мистецтва сьогодення: технології творення
- Візуальна складова в контексті змістових критеріїв театрального мистецтва
- Концептуальні основи сучасного сценічного образотворення у різних художніх площинах
- Проблема ідентичності жанру сучасного театру: перформативні тенденції
- Сценографія театралізованих дійств в контексті арт-практик сучасності
- Актуальний контекст святкової культури сьогодення: синтез сценічного і циркового мистецтв
- Українське сучасне театральне мистецтво – частина державної культурної дипломатії
- Сучасний театр в контексті невичерпного різноманіття сценічних пошуків
- Новітні напрями української драматургії
- Український доробок в контексті еволюції світової театральної культури
- Знакові постаті співвітчизників – видатних митців сцени
- Культурно-мистецька Україна в сучасних сценічних вимірах
- Український контекст трансформації драматургічного мислення
- Режисура у світлі актуального діалогу інновацій і традицій театру
- Театральна критика як інструмент формування громадської думки і напрямку розвитку мистецтва театру
- Театральна критика у сьогоднішньому ритмі життя
- Театрознавчий погляд як архівна справа про театральну історію
- Театральна педагогіка: історія розвитку, знакові явища, тенденції, постаті
- Проблематика театральної педагогіки у фокусі уявлень про тяглість традицій

**ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ ВИДАНЬ, МАТЕРІАЛИ ЯКИХ МОЖУТЬ БУТИ
ЗАЛУЧЕНИМИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

**ФАХОВІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ
(ЧАСОПИСИ ТА НАУКОВІ ЗБІРНИКИ)**

- Український театр
- Просценіум
- Кіно-театр
- Культура і життя
- Культура і сучасність
- Мистецтвознавство України: зб. наук. пр.
- Мистецтвознавчі записки: зб. наук. пр.
- Студії мистецтвознавчі
- Сучасне мистецтво: наук. зб.
- Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки: зб. наук. пр. (Мистецькі обрії)
- Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. пр.
- Художня культура. Актуальні проблеми: щоріч. наук. журнал
- Культура України: зб. наук. пр.
- Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст.
- Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
- Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого: зб. наук. пр.
- Вісник Київського національного університету культури і мистецтв: зб. наук. пр.
- Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв
- Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка.

- *Серія: мистецтвознавство*
- *Літопис авторефератів дисертацій*
- Державний бібліографічний покажчик

Інформаційні ресурси

- Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
- Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого
- Публічна бібліотека ім. Лесі Українки (Київ)
- Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка
- Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека
- Харківська обласна універсальна наукова бібліотека
- Бібліотека Харківської державної академії культури

Інтернет-ресурси:

- Найбільші бібліотеки світу:
URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Найбільші_бібліотеки_світу
  - Центр документації ООН:
URL: <http://www.un.org/russian/documen/centre/>
  - Офіційний сайт ЮНЕСКО:
URL: <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=EN&pg=home>
  - Міністерство культури України:
URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>
  - Український театральний простір. Офіційний сайт.
URL: <http://www.atheatre.com.ua/>
- Український театральний простір. Офіційний сайт. URL: <http://www.atheatre.com.ua/>
  - Сайти певних театрів і театральних студій.

КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Оцінка	Зміст кваліфікаційної магістерської роботи	Оформлення кваліфікаційної магістерської роботи	Виступ з доповіддю (захист результатів дослідження)	Відповідь на запитання	Рівень виконання творчого проєкту
В і д м і н н о А 95-100 балів	Тема розкрита повністю. Об'єкт і предмет сформульовано коректно і відповідають заявленій темі і проблемі. Робота повністю відповідає усім чинним вимогам. Має наукову новизну; пройшла апробацію	Повністю відповідає усім чинним вимогам. Робота логічно структурована, викладена гарною науковою мовою.	Досягнуті результати викладено змістовно, структуровано, науково лаконічно. Презентація має художню складову і посилює загальне враження від доповіді	Відповіді на всі питання змістовні, демонструють високу ерудицію здобувача, досконале володіння фаховою термінологією. Продемонстровано високу культуру мови. Здобувача рекомендовано до аспірантури	Роботу виконано на найвищому рівні. Проєкт є високо-художнім, виконаним відповідно вимогам. Творчий проєкт рекомендовано до участі у фахових конкурсах, фестивалях
В і д м і н н о А 90-95 балів	Тема розкрита повністю. Об'єкт і предмет сформульовано коректно. Робота повністю відповідає усім чинним вимогам. Має наукову новизну; пройшла апробацію	Відповідає усім чинним вимогам. Робота логічно структурована, написана гарною науковою мовою.	Досягнуті результати викладено змістовно, структуровано, в межах відведеного часу. Презентація має художню складову і посилює загальне враження від доповіді	Відповіді на всі питання змістовні, демонструють певну ерудицію здобувача, володіння фаховою термінологією, високою культурою усного мовлення.	Проєкт виконано на високому рівні. Творчий проєкт рекомендовано до участі у фахових конкурсах, фестивалях
Д о б р е В 82-89 балів	Тема розкрита повністю. Об'єкт і предмет коректні. Робота відповідає чинним вимогам. Наукова новизна визначена не точно; частково має апробацію	Відповідає чинним вимогам. Робота гарно структурована, написана науковою мовою.	Досягнуті результати викладено структуровано, в межах відведеного часу. Презентація посилює загальне враження від доповіді	Відповіді на питання переважно точні, володіння фаховою термінологією не є повністю відповідним, не проявлено глибоке розуміння теми	Творчий проєкт виконано на доброму рівні відповідно вимог.
Д о б р е	У цілому тема розкрита. Робота відповідає чинним	Частково відповідає вимогам. Робота структуро-	Досягнуті результати викладено структуровано у межах	Відповіді на питання не є точними, володіння фаховою	Роботу виконано на доброму рівні, але є окремі помилки.

С 74- 81 бал ів	вимогам. Наукова новизна визначена не точно	вана, написана науковою мовою	відведеного часу	термінологією достатне; не повністю проявлено розуміння теми	Творчий проект виконано відповідно вимог.
З а д о в і л ь н о Д	Тема розкрита неповно. Наукова новизна не визначена	Не повністю відповідає вимогам	Зміст викладено недостатньо змістовно і уривчасто	Відповіді на деякі запитання незмістовні, неправильні або відсутні	Роботу виконано на задовільному рівні. Творчий проект потребує доопрацю- вання Роботу виконано на задовільном у рівні
З а д о в і л ь н о Е	Тема розкрита неповно. Наукова новизна не визначена	Не повністю відповідає вимогам	Зміст викладено недостатньо змістовно і уривчасто	На більшість питань відповіді незмістовні, неправильні або відсутні	Роботу виконано на задовільном у рівні
З а д о в і л ь н о FX	Тема не розкрита	Не відповідає вимогам	Зміст не викладено або викладено недостатньо	На більшість питань відповіді відсутні	Рівень виконання роботи невисокий

Навчальне видання

*Шумакова Світлана Миколаївна
Гордєєв Сергій Іванович*

**Кваліфікаційна магістерська робота.
Науково-дослідницькі пошуки**

*Навчальний посібник
для здобувачів ступеня вищої освіти
«Магістр»*

**У 2 частинах
Частина 1**

Редактор:
В. Круглова,
провідний редактор
видавництва
«Ранок»

На обкладинці використано зображення, що належить бренду Mark Roberts

---

Підписано до друку 27.01.2025 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆
Умов. друк. арк. 20,8. Папір офсетний.
Наклад. 100 прим.м. Харків, 61002, вул. Алчевських, 44.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія
ДК № 5495